

DEPREM YÜKÜNDEN KURTULMAK İÇİN BİR DEFAYA MAHSUS

ZENGİNE AKTİF VERGİSİ

Pandemi, 6 Şubat 2023 depremleri ve savaşın tetiklediği küresel krizin ekonomiye etkilerini azaltmak için zenginden bir defaya mahsus "aktif vergisi" alınsın. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın önünde duran 2023 beyannameleri üzerinden alınacak vergilere ek olarak tahsil edilecek yüzde 0,5-1'lik bir vergi hem asrın felaketinin yükünü önemli miktarda hafifletir hem de Hazine'yi daha fazla borçlanmaktan kurtarır.

► Türkiye 6 Şubat 2023 tarihinde büyük bir yıkıma neden olan asrın felaketini yaşadı. Maliyeti 100 milyar dolar aşan bu yükün altından kalkmak için alınan önemler yetersiz kalyor. Devletin borçlanarak altından kalkmaya çalıştığı deprem yükünün, Hazine'de büyük bir açığa neden olmaması için varlıklı insanların elini taşın altına koymasına ihtiyaç var. Deprem yükünün kamu maliyesini sarsmaması için varlıklı kesimden tek defaya mahsus vergi alınsın.

2023 BEYANNAMELERİ HAZIR BEKLİYOR

► Geçen yıl 1 trilyon lirayı bulan ve bu yıl daha fazla kaynak aktarılması gereken deprem harcamalarının karşılanması için 2023 vergi beyannameleri üzerinden ek vergi alınabilir. Mevcut düzenlemelere göre Kurumlar Vergisi oranı; reel sektör için yüzde 25, banka ve finans kurumlarında yüzde 30, ihracat yapan firmalarda yüzde 20, halka açık şirketlerde yüzde 23, imalatçılarda yüzde 24 olarak uygulanıyor. Bu yılın ilk çeyreğinde Gelir İdaresi Başkanlığı'na sunulan beyannameler üzerinden tahsil edilecek bu oranlara ek olarak alınacak yüzde 0,5-1'lik 'aktif vergisi' asrın felaketinin yükünü önemli miktarda hafifletir.

ZENGİNLERİN SERVETİ ŞİRKETLERİNE KAYITLI

► Zenginlerin servetleri çoğunlukla şirketlerinin üzerinde kayıtlı bulunuyor. Bina, arsa, ev, araba, gemi, yat gibi somut varlıklarını şirketler adına kayıtlı tutan zengin kesimin sahip olduğu alacaklar, hisse senetleri, altın, döviz gibi kıymetler de şirketler adına kasalarda tutulur. Şirket bilançolarının aktif kısmı üzerinden alınacak bir vergi ile Hazine'nin elini güçlendirecek önemli bir kaynağı tahsil edilmiş olur.

KÜÇÜK MÜKELLEF KAPSAM DIŞI OLMALI

► Yapılacak düzenlemeden küçük esnafın etkilennememesi için beyanname verme zorunluluğu olmayan mükellefler kapsamı dışında tutulabilir. Düzenlemenin; bilanço esasına göre defter tutan mükellefleri kapsaması yeterli.

BU NOKTAYA DİKKAT!

► Böyle bir düzenlemede dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta daha var. Şirket aktif listesinde yer alan gayrimenkulların bilançoda gösterilen değeri ile gerçek değeri arasında büyük bir fark var. Gerçekçi bir hesaplama için şirketler üzerinde kayıtlı bulunan gayrimenkulların gerçek değerlerinin tespiti için

de çalışma yapılması gerekiyor.

SON OLARAK 1994'TE ALINDI

► Buna benzer bir adım geçmişte atıldı. 1994 yılında Ekonomik Denge Vergisi çıkarıldı. Tansu Çiller'in Başbakan, Murat Karayalçın'ın da Başbakan Yardımcısı olduğu DYP-SHP Koalisyon Hükümeti'nin (1.Çiller Hükümeti) çıkardığı 3986 Sayılı Ekonomik Denge Vergisi, 4 Mayıs 1994 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı.

ÖZ KAYNAKLARIYLA YATIRIM YAPAN CEZALANDIRILMASIN

► Ancak o düzenleme, "net aktif" üzerinden vergi tahsilatı yolunu açtığı için kendi öz kaynaklarıyla yatırım yapan işletmeler cezalandırılmış oldu. Çünkü; şirket bilançolarının net aktif kısmı, aktiflerden borçlar da çıktıktan sonra elde edilen kısım olduğu için, o yıllarda borçlanarak yatırım yapan şirketler, 1994'teki düzenlemeden ne dereceye hiç etkilennmediler. Yapılacak bir düzenlemede, şirketlerin "net aktif"i üzerinden değil de; "aktif"i üzerinden vergilendirme yapılması halinde, 1994'tekinde yaşanan haksızlığın önüne geçilmiş olur.

► **EKONOMİ SERVİSİ**
İSTANBUL

DEPREMİN FATURASI SANILANDAN DAHA BÜYÜK

Türkiye bu kaynağa sahip

► Deprem vurduğu bölgede iş dünyasının yeniden güçlendirilmesi ve zarar gören işletmelerin hızca ayağa kaldırılması için de büyük bir yardımlaşmaya ihtiyaç var. Hem yeni ve sağlam konutların hem de depreme dayanıklı iş yerlerinin inşası için ihtiyaç duyulan kaynak Türkiye'de var. Türkiye'de yüzlerce holding var. Bu holdinglere bağlı iştirakler ile yönetimindeki şahıslara ait yüksek varlıklar dikkat çekiyor. Kişi ve kurumların belli bir seviyenin üzerinde varlığından vereceği yüzde 1'lik katkıyla Türkiye, depremin ağır yükünü kolayca omuzlayabilir.

► Deprem Türkiye ekonomisine maliyeti şimdilik 104 milyar dolar olarak hesaplandı da, gerçek faturanın bu rakamın çok üzerinde olduğu bir gerçek. 11 il derinden sarsan Kahramanmaraş merkezli 7,6 ve 7,5 büyüklüğündeki depremlerden 14 milyon vatandaşımız doğrudan etkilendi. 50 binden fazla kişi hayatını kaybetti ve 100 binden fazla kişi yaralandı. Depremi vurduğu 11 ilde 680 bini konut, 170 bini iş yeri olmak üzere toplam 850 bin bağımsız bölüm ağır hasar alarak kullanılamaz hale geldi. İş yerleri, tarım alanları, ticarethaneler, fabrikalar büyük zarar gördü.

Dolar milyoneri 44 bin kişi var

► İstanbul Sanayi Odası'nın bu hafta açıkladığı Türkiye'nin en büyük 500 Sanayi Kuruluşu'nun 2023'te üretimden satışları 6,4 trilyon lira, karları ise 937 milyar lira oldu. ABD iş dünyası dergisi Forbes'ın geçtiğimiz nisanda açıkladığı 2023 Milyarderler Listesi'nde ise bu yıl Türkiye'den 26 isim yer aldı. Türkiye'de 1 milyon dolar ve üzerinde serveti bulunan kişi sayısı 44 binden fazla. Geçen ay açıklanan "Özel Servet Göçü Raporu 2023" sonuçlarına göre Türkiye'de 44 bin 500 kişi dolar milyoneri, 145 centi milyoner (100 milyon dolar servete sahip) ve 18 bin dolar milyarder var. Rapor, Türkiye'ye 2022 yılında 300 milyonerin taşındığını da gösteriyor.

1942'de Varlık Vergisi alındı

► Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na katılmadığı halde, savaşın neden olduğu ekonomik sıkıntılardan etkilenmediği için Varlık Vergisi çıkardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 11 Kasım 1942 tarihinde "4305 sayılı Varlık Vergisi Hakkında Kanun"u kabul etti. 17 maddeden oluşan Varlık Vergisi ile 114 bin 368 kişi vergilendirildi. Tahakkuk ettirilen 424 milyon 906 bin 421 liralık vergiden 314 milyon 920 bin 940 lirası tahsil edildi. Bu düzenleme, 11 aylık uygulamadan sonra 17 Eylül 1943 tarihinde yürürlükten kaldırıldı.

Dünyada da örnekleri mevcut

► Tarihte örneklerine rastlanılan bu uygulamanın bir benzerini Türkiye, Birinci Dünya Savaşı sırasında uyguladı. 19. Yüzyılda iki büyük savaş gören dünyada, birçok ülke dönemsel olarak vergi artışları yaptı. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında birçok ülke, olağanüstü dönem zorluklarıyla baş edebilmek için radikal yöntemlerle daha fazla vergi almanın yoluna gitti. Alınan önlemlerin başında kazançlardan alınan vergilerin artırılması dikkat çekiyor. Yunanistan, Bulgaristan ve İsviçre, geçici olarak "servet vergisi" uygulamasına gitti. Almanya, İngiltere, ABD ise kazancın neredeyse tamamına el koyduğu dönemler yaşadı.

► Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından halen bölgede yürütülen imar ve inşaa çalışmaları kapsamında, 11 şehirdeki 940 santimetre 100 binden fazla personel görev alıyor. Bu kapsamda rezerv alanlarda 207 bin, şehir merkezlerinde 50 bin ve hafif çelikten 50 bin olmak üzere toplam 307 bin bağımsız bölümün büyük kısmının ihalesi yapıldı. İhale tamamlandıktan sonra ve köy evlerinin inşaa süreci hızla devam ediyor.

► Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından bugüne kadar 390 bin konut, 40 bin iş yeri ve 11 bin 500 ahar olmak üzere toplam 441 bini aşkın bağımsız bölüm için hak sahipliği tespiti yapıldı. Şimdiki kadar teslim edilen konut sayısı 76 bini aştı. Yıl sonuna kadar 200 bin evin teslim edilmesi hedefleniyor.

AGIR YÜKE OMUZ VERME ZAMANI

► Deprem yaralarını sarmak için millette verdığımız büyük çabayla acil olan ihtiyaçları karşılandı. Yüz binlerce depremde çadırlardan alınarak konteyner kentlere yerleştirildi. Ancak konteyner kentler geçici, asıl büyük maliyet kalıcı konutların inşasıyla ortaya çıktı. Bölgede hayatın normale dönmeye için yoğun gayret var. Enkazın tamamı kaldırıldı. Deprem riski olmayan alanlarda kalıcı konutların inşası sürüyor. Hükümet, 319 bin konutun inşasını bir yılda tamamlayıp bir şahiplerine teslim etmek istiyor. Toplamda ise deprem bölgesinde 650 bin konut inşa edilecek.

Türk sanayisi en zor şartlarda dahi üretimini başarıyla sürdürüyor

İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 sonuçlarını değerlendiren İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, "İSO 500'ün bu yılki sonuçları iç ve dış ekonomik konjonktüre bağlı olarak biraz karamsar olabilir. Ama Türk sanayisinin en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürdüğünü göstermesi açısından da çok değerlidir" dedi.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 çalışmasının sonuçlarını değerlendirdi. Araştırmanın sonuçlarını değerlendirirken risk ve fırsatların birlikte görülmesi gerektiğine dikkat çeken Bahçivan, "Öyle ki bugün teknoloji odaklı, sürdürülebilir yeşil ekonominin, yaratıcılığın ve katma değerli ürünlerin öne çıktığı yeni üretim tarzı sürecinde biz sanayicileri yeni fırsatlar kadar riskler de bekliyor. Yeni çağın üretim sürecine yönelik hazırlıklarımızı ve değişimlerimizi böyle bir anlayışla yönetmemiz çok faydalı olacaktır" dedi.

YAVAŞLAYAN KÜRESEL TALEP ETKİLİ OLDU

İSO 500'de üretimden satışların 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktığını ifade eden Bahçivan, "Bir önceki yıl yüzde 119 olan artış oranının, 2023'te yüzde 42,1'e gerilemesinin nedenlerine baktığımızda, yavaşlayan küresel talep, 6 Şubat depremleri ve seçimler sonrasında ekonomi politikalarında yaşanan değişimin belirleyici olduğunu söyleyebiliriz. Üretimden satışlardaki asıl çarpıcı tablo reel değişimlerde oldu. Satış performansının bu zayıf seyrinde ihracat faktörü etkili gözüküyor. İSO 500'ün satışların yanı sıra karlılık anlamında da güçlü bir yıl geçirmediklerini görüyoruz. İSO 500'ün 2023'te faaliyet karı yüzde 39,7 oranında

ERDAL BAHÇIVAN
İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı

“Orta-yüksek ve yüksek teknolojlili sanayilerin brüt katma değerdeki toplam payının şimdiye kadarki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu.”

artarak 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. 2023'te faiz, amortisman ve vergi öncesi kar büyüklüğü de yüzde 45,5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Böylece FAVÖK büyüklüğünün net satışlardan daha yüksek bir artış göstermesi sonucu FAVÖK karlılığı 0,3 puan artarak yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. Son olarak, İSO 500'ün vergi öncesi kar ve zarar toplamının yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükseldiğini görüyoruz. Ancak satış karlılığı oranının önceki yıla göre 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya inmesi dikkat çekiyor. Görüldüğü üzere 2023'te tüm kar büyüklüklerindeki artışlar enflasyonun altında kaldı ve bu da reel olarak gerilemeye işaret ediyor" diye konuştu.

ELDE EDİLEN KARIN YARISI

FINANSMAN GİDERLERİNE AYRILIYOR
İSO 500'ün finansman giderlerinin 2023'te yüzde 92,5 artışla 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldiğini kaydeden Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü: "Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 2022'ye göre 15,6 puanlık artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'e yükseldi. Son 12 yıllık ortalaması yüzde 57 olan bu oran, yıllardan beri sanayicinin elde ettiği karın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldığı gerçeğini

ortaya koyuyor." Mali borçların 2022'ye göre yüzde 54 artışla 1,3 trilyon liradan 2 trilyon liraya çıktığını belirten Erdal Bahçivan, diğer borçların da yüzde 66'ya yakın bir artışla 1,2 trilyon liradan 2 trilyon liraya yükseldiğini kaydetti. 2022'ye benzer şekilde 2023'te de diğer borçların mali borçların üzerinde bir büyüme sergilediğini söyleyen Bahçivan, "Borçların vadelerine göre gelişimine baktığımızda, bir yıl öncesine göre kısa vadeli mali borçlarda yüzde 53, uzun vadeli mali borçlarda ise yüzde 56 oranında artış söz konusu. Böylece mali borçlarda kısa vade ağırlığının çok hafif bir azalmaya rağmen yüzde 51,7 ile sürdüğünü görüyoruz" ifadelerini kullandı.

SANAYİMİZ AR-GE'YE

DAHA FAZLA ODAKLANMALI

ISO 500'ün teknoloji yoğunluğuna göre katma değer performansını ortaya koyan göstergelerini her yıl büyük bir hassasiyetle takip ettiklerine dikkat çeken Erdal Bahçivan, "2023 yılında bizleri en çok sevindiren gelişmelerden biri de bu alanda yaşandı. Yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı yüzde 33,9 ile halen orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler olsa da bu payın önceki yıla göre 3,8 puanlık belirgin bir düşüş kaydettiğini görüyoruz. Benzer şekilde düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı da 0,2 puanlık azalışla yüzde 28,7'ye gerilemiş. Buna karşılık orta-yüksek teknoloji sanayiler grubunun payı 3,1 puan artışla yüzde 30,3'e yükselirken, yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 0,9 puan artışla yüzde 7,1 çıkarak belirli bir ivmelenmeye işaret etti. Sonuç olarak orta-yüksek ve yüksek teknoloji sanayilerin brüt katma değerdeki toplam payının 2022'ye göre 4 puanlık artışla yüzde 37,4'e çıkarak şimdiye kadarki en yüksek düzeyine ulaşması, sanayi sektörümüz için uzun süredir arzu ettiğimiz teknolojik dönüşüm konusunda bizlere umut ışığı oldu. Nitekim ISO 500'deki AR-GE harcaması yapan kuruluşların sayısına bu çerçeveden baktığımızda

ISO 500, mikro bir laboratuvar olarak görülmei

Geçen yıl ISO 500 araştırmasını, yaşanan büyük deprem felaketinin yol açtığı 'mücbir sebep hali' nedeniyle Eylül ayında açıkladıklarını hatırlatan Bahçivan, "Dolayısıyla 2023 yılının büyük kısmının geride kaldığı, yılın ekonomik resminin de yavaş yavaş netleşmeye başladığı bir döneme denk gelmişti toplantımız. O gün bazı parametrelerde görece iyi çıkan 2022 sonuçlarını, 2023 yılından beklememek gerektiğini ifade etmiştim. ISO 500'ün tüm finansal göstergeleri, bir öngörüdür çıkıp sanayinin 2023 yılındaki gerçekliğine dönüştüğünün resmi olarak görülmesi. 2022 yılında ekonomide rasyonaliteden kopuş ve ekonomik uygulamalardaki 'gel-git'lerin ekonomimizde yarattığı tahribatı çok konuştuk. Bu konuya fazla değinmek istemiyorum. Fakat ISO 500'ün 2023 sonuçlarını bir anlamda 'finansal istikrardan uzaklaşmanın ilk etkisinin yüksek enflasyon olacağı, enflasyonist bir büyüme yapısının da nitelikli ve sürdürülebilir olamayacağı' gerçeğini gösteren mikro bir laboratuvar olarak görmeliyiz. Artık hepimiz biliyoruz ki yüksek enflasyon şirket bilançolarında geçici bir illüzyon

yaratıyor. Zaman geçtikçe gerçeklerle yüzleşiyoruz. ISO 500'ün temel göstergelerinin bize söylediği de bu. Bizim reel sektör olarak yaşadıklarımız bir yana; yüksek enflasyonun kamu maliyesi, mali dünya ve hepsinden de önemli toplumda yaratmış olduğu hasar büyük. Çünkü enflasyon sadece ekonomik bir hasar değil, sosyolojik, psikolojik ve en önemli ahlaki, etik bir etki de yaratıyor. ISO 500'ün bu yılki sonuçları iç ve dış ekonomik konjoktüre bağlı olarak biraz karamsar olabilir. Ama Türk sanayisinin en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürdüğünü göstermesi açısından da çok değerlidir. Finansal istikrarın yeniden kazanılarak, yüksek enflasyonun yenilmesi halinde sanayimizin ülke ekonomisine katkılarının artarak devam edeceğinden hiçbir kuşku duymuyorum. Paylaştığımız tablo, her fırsatta dile getirdiğimiz sürdürülebilir, istikrarlı ve kaliteli büyüme için finansal istikrarın ne kadar önemli olduğunu bir göstergesi olarak görmelidir" diye konuştu.

"OVP'ye güvenimiz tam"

Bahçivan, yılın son çeyreğine ilişkin beklentilerine yönelik ekonomi yönetimine ve Orta Vadeli Plan'a (OVP) güvenlerinin ve desteklerinin tam olduğunu ifade ederek, "Tabii ki en önemli beklentimiz finansal istikrarın oluşmasına dönük gelişmeler. Finansal istikrar dolayısıyla enflasyonun düşmeye başlaması, enflasyon mücadelesindeki olumlu gidiş, toplumun tüm birimlerine, toplumun tüm kesimlerine vereceği gücü sanayiye de verecek" diye konuştu.

2018'e kadar kademeli bir şekilde yaşanan artışın daha sonra duranlaştığını görüyoruz. 2023'te söz konusu sayı geçen yıla göre 5 adet artarak 265'e yükselmiş olmasına rağmen, bu durum sanayimizin teknoloji ve yenilik üretebilen bir yapıya kavuşabilmesi için Ar-Ge'yi daha çok odağına alması gerektiği gerçeğini değiştiriyor" dedi.

Sanayi devlerinin satış gelirleri yüzde 42,1 artarak 6 trilyonu aştı

335

Anadolu'dan
toplam firma
sayısı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından 1968'den bu yana açıklanan Türkiye'nin 500 Büyük Araştırması'nın 2023 yılı sonuçlarına göre üretimden satışlarda en büyük kuruluş 484 milyar liralık satışlarıyla bir kez daha Tüpraş oldu. **İSO 500**'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan, 6 trilyon 375 milyar liraya yükseldi.

İstanbul Sanayi Odası'nın bu yıl 56'ncısını hazırladığı "İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (BSK) Araştırması"nın 2023 yılı sonuçları açıklandı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan'ın açıkladığı sonuçlara göre geçen

yıl üretimden satışlara göre en büyük kuruluş 484 milyar liralık rakamıyla Tüpraş oldu. Tüpraş'ı 238 milyar liralık üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv takip ederken, üçüncü sırada yaklaşık 227 milyar liralık üretimden satışlarıyla Star

Rafineri yer aldı. **İSO 500**'de üretimden satışlar, 2023 yılında yüzde 42,1 artarak 4 trilyon 485 milyar liradan, 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. **İSO 500** 2022 sonuçlarından farklı olarak geçen yıl ilk 10'a iki yeni şirket girdi.

SATIŞLAR REEL OLARAK YÜZDE 13,8 AZALDI

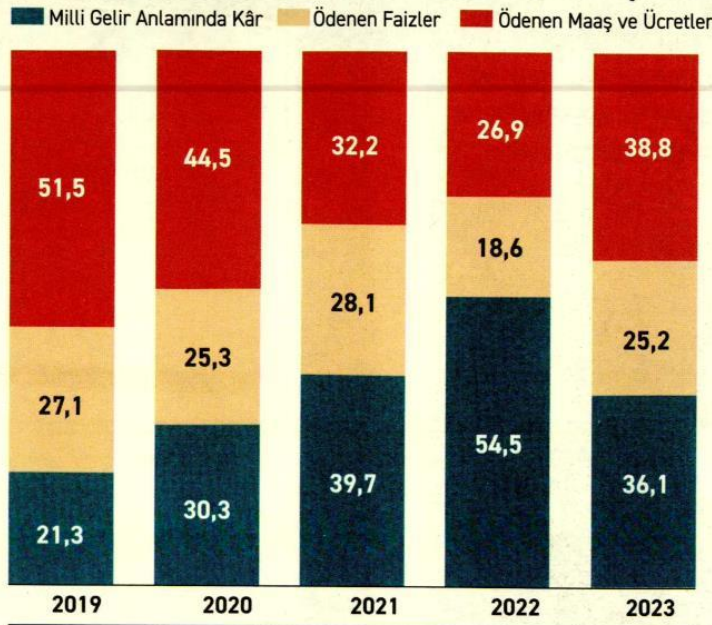
Türkiye sanayisinin bir anlamda röntgenini çeken araştırma sonuçları, üretim faaliyetlerindeki gelişmelere ve yüksek enflasyonun sanayici üzerindeki etkilerine ilişkin kritik mesajlar veriyor. 2023 yılında yüzde 4,5 büyüyen Türkiye ekonomisine karşın, sanayi sektörünün yüzde 0,8; imalat sanayinin ise yüzde 1,6 gibi görece zayıf büyümesinin alt kırılımları İSO 500 2023 sonuçlarında daha iyi görülüyor. Yanı sıra 2023 yılı bilançolarına uygulanan enflasyon muhasebesinin İSO 500 firmalarının özkaynak ve aktif toplamı büyüklüklerini de önemli ölçüde etkilediği dikkat çekiyor. Araştırma sonuçlarına göre, İSO 500'de üretimden satışlar 2023 yılında yüzde 42,1 oranında artarak 4 trilyon 485 milyar liradan 6 trilyon 375 milyar liraya çıktı. İSO 500'ün üretimden satışlarının 2021'de yüzde 73,8; 2022'de ise yüzde 119 arttığı düşünüldüğünde geçen yıl büyüme daha zayıf gerçekleşti.

Enflasyondan arındırıldığında ise üretimden satışlardan daha dramatik bir düşüş dikkat çekiyor. Buna göre, 2023 verileri yıl sonu TÜFE oranı olan yüzde 64,77 ile arındırıldığında, üretimden satışlar 2022 yılına göre reel olarak yüzde 13,8 oranında daraldı. Yıl sonu ÜFE ile arındırıldığında ise üretimden satışlar reel olarak yüzde 1,5 geriledi. Raporla göre, satışlardaki bu zayıf artışta deprem felaketi ve yılın ikinci çeyreğindeki çalışma gün sayısının azalmış olması etkili olurken, genel seçim sürecinin atmosferi ile bekle-gör dönemine girilmiş olmasının sanayi sektörünün performansını olumsuz etkilediği kaydedildi. Yanı sıra, yılın ikinci yarısından itibaren artan maliyetler ve sıkı para politikalarının da sanayi sektörünün performansını sınırladığı yine raporda dikkat çekilen bir diğer husus oldu.

DEVLERİN İHRACATI GERİLEDİ

Sanayi devlerinin ihracat performansına bakıldığında, zorlu küresel

Net katma değer faktör gelirlerine göre dağılımı (%)

Düzeltilme, özkaynak payını olumlu etkiledi

İSO 500'ün aktif toplamı yüzde 126 artarak 8,8 trilyon liraya yükseldi. Bu artışın 2,9 trilyona yakın kısmı enflasyon düzeltmesinden kaynaklandı. Aktiflerin alt kalemlerine inildiğinde, duran varlıklar yüzde 242 artarak 4,7 trilyon liraya çıkarken, bu artışın 2,7 trilyonluk kısmı enflasyon düzeltmesine bağlı olarak gerçekleşti. Dönen varlıklardaki artış ise yüzde 63 ile daha düşük kaldı. Pasif tarafta ise özkaynaklar 2023'te enflasyon düzeltmesi sonrası verilerle yüzde 245 oranında artarak 4,8 trilyon liraya çıkarken, bu kalemden enflasyon düzeltmesinin etkisi 2,8 trilyon oldu. Düzeltilme sonrası toplam borçlar yaklaşık yüzde 60 artarak 4 trilyon liraya çıkarken, düzeltmenin etkisi 31 milyar lira ile sınırlı kaldı. Borç/özkaynak ilişkisine bakıldığında ise, enflasyon düzeltmesinin etkisiyle İSO 500'ün kaynak yapısında özkaynaklar lehine önemli bir gelişme sağlandı. 2022'de yüzde 35,7 olan özkaynak payı, 2023'te düzeltilme yapılmaması halinde yüzde 33,2'ye düşecek iken, düzeltilme sonrası yüzde 54,5'e yükseldi.

rekabet koşullarının etkisiyle İSO 500'ün ihracatı 2022 yılına göre yüzde 2,9 düşüş ile 95,1 milyar dolara geriledi. Aynı yıl Türkiye ihracatı binde 5 artarken, İSO 500 firmalarının ihracatının da gerilemesi sanayi devlerinin ihracat pazarlarındaki durgunluktan fazlaca etkilendiğini gösteriyor.

Öte yandan İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payına bakıldığında, 2021'de yüzde 38,1; 2022'de ise yüzde 38,5 olan söz konusu oranın geçen yıl yüzde 37,2 olduğu görülüyor. İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatındaki payı ise geçen yıl yüzde 38,7 olarak gerçekleşti.

KAR EDEN ŞİRKET SAYISI 404'E İNDİ

Raporda en dikkat çeken veri gruplarından biri de İSO 500 firmalarının karlılıklarında yaşanan sınırlı büyüme oldu. Zira tüm kar büyüklüklerindeki artışlar, yılsonu enflasyonunun altında kalırken, reel olarak düşüşe işaret ediyor. Buna göre, 2023'te İSO 500'ün faaliyet karı yüzde 39,7 oranında artarak; 671 milyar liradan 937 milyar liraya çıktı. Buna karşılık faaliyet karlılığı oranı, 0,3 puan düşüşle yüzde 12,8'den yüzde 12,5'e geriledi. İSO 500 kuruluşlarının bir diğer karlılık göstergesi olan faiz, amortisman ve vergi öncesi karı da yüzde 45,5 artışla 808 milyar liradan 1 trilyon 175 milyar liraya yükseldi. Aynı yılda FAVÖK karlılığı oranı 0,3 puan artışla yüzde 15,4'ten yüzde 15,7'ye çıktı. Yanı sıra İSO 500'deki vergi öncesi kar ve zarar toplamı yüzde 32,9 artarak 485 milyar liradan 645 milyar liraya yükselirken, satış karlılığı oranının 0,7 puan düşüşle yüzde 9,3'ten yüzde 8,6'ya indiği göze çarpıyor. Öte yandan İSO 500'de dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre kar eden kuruluş sayısının geçen yıl bir önceki yıla göre 38 adet düşerek 404'e gerilemesi, zarar eden şirket sayısının da 58'den 96'ya çıkması söz konusu verileri destekliyor.

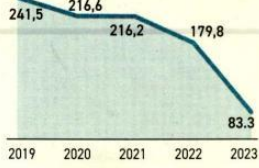
Aktif karlılık oranına bakıldığında ise bu göstergenin enflasyon düzeltmesinden olumsuz etkilendiği görülüyor. Buna göre enflasyon düzeltmesi öncesi yüzde 10,8 olan aktif karlılığı, düzeltilme sonrası yüzde 7,3'e kadar iniyor.

DEVLER KAMBYO ZARARI YAZDI

İSO 500'ün karlılık bileşenlerine bakıldığında ise en çok göze çarpan uzun yıllar sonra ilk kez net kambiyo zararının ortaya çıkması oldu. Buna karşılık kambiyo işlemleri haricindeki diğer gelirlerden elde edilen net kar, 282 milyar liraya çıktı. Böylece toplam faaliyet dışı gelirlerin net satışlara oranı yüzde 2,1'den yüzde 3,6'ya çıktı. İSO 500'ün finansman giderleri ise 2023'te yüzde 92,5 oranında artarak 277 milyar liradan 533 milyar liraya yükseldi. Böylece fi-

500 BSK'nın toplam borçlarının özkaynaklara oranı (%)

nansman giderlerinin faaliyet karına oranı 15,6 puan artışla yüzde 41,3'ten yüzde 56,9'a çıktı. Bu durum **sanayicinin** karının yarısından fazlasını finansman giderlerine harcadığını ortaya koyuyor.

DiĞER BORÇLAR MALİ BORÇLARDAN DAHA ÇOK ARTTI

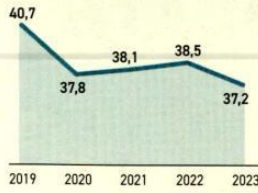
İSO 500 BSK'da toplam borçlar 2022 yılına göre yüzde 59,8 artarak 4 milyar 13 milyar liraya yükseldi. Borçların alt kalemlerine bakıldığında, mali borçların yüzde 54 artışla 1,3 trilyon liradan 2 trilyon 10 milyar liraya çıktığını görülüyor. Diğer borçlar kaleminde ise yüzde 65,9 artışla 1,2 trilyon liradan 2 trilyon liraya yükseliş söz konusu. Borçların gelişimine bakıldığında, son 2 yılda olduğu gibi 2023'te de diğer borçların mali borçlardan daha hızlı arttığını görülüyor. Vade yapıları incelendiğinde ise kısa vadeli mali borçlardaki artışın yüzde 53 ile uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 56'lık artışın hafif altında kaldığı dikkat çekiyor. Bununla birlikte, kısa vadeli mali borçların toplam borçlar içerisindeki payı yüzde 51,7 ile uzun vadeli borçların üzerinde kalmış ve önceki yıla göre önemli bir değişim kaydetmemiş durumda.

SANAYİ DEVLERİNİN

'DEVREDEN KDV' SORUNU BİTMİYOR

İSO 500'ün devreden KDV yükü, 2023 yılında enflasyon düzeltilmesi sonrası verilerle yüzde 36,5 oranında artarak 66 milyar 753 milyar liraya yükseldi. 2021 yılında bu tutar 23 milyar 624 milyon lira, 2022 yılında ise 48 milyar 893 milyar liraydı. **Sanayicilerin** devreden KDV sorununu değerlendiren **İSO**

500 BSK'nın toplam ihracattaki payı (%)

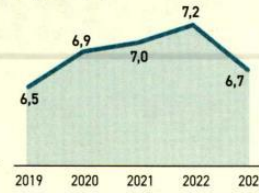
Başkanı Erdal Bahçivan, "Söz konusu artış, enflasyonun altında kalması bakımında geçen yıllara göre bir nebze daha pozitif tablo sunsa da biz bu döngüyü, **sanayi** kuruluşlarımızın, devlete sıfır faiz ve sonsuz vade ile borç vermesi olarak tanımlamayı sürdürüyoruz. Özellikle enflasyonun yüksek seyrettiği dönemlerde, KDV alacaklarının iadesi geciktikçe bu durum firmalarımızın nakit akışı açısından daha önemli bir yük haline geliyor" ifadelerini kullandı.

FINANSAL KOŞULLAR

HALKA ARZA YÖNELTİ

İSO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022 ve 2023 yıllarında önemli artışlar gösterdi. 2022'de 8 adet artarak 73'e çıkan halka açık kuruluş sayısı, 2023'te 12 adet daha artarak 85'e yükseldi. Böylece **İSO 500** içinde halka açık kuruluş sayısı en yüksek düzeyine ulaştı. Raporda, "2022 ve 2023 yıllarında ortaya çıkan finansal koşullar firmaları halka açılmaya yöneltmiştir" ifadelerine yer verildi. 2022'den

500 BSK'nın GYSH'deki payları (%)

2023'e halka açık kuruluşların üretimden satışlar içindeki payı yüzde 32,3'ten yüzde 32,4'e, dönem kar ve zarar toplamındaki payı yüzde 33,6'dan yüzde 35,5'e yükseldi. Buna karşılık ihracat payı yüzde 34,1'den yüzde 32,7'ye; faiz, amortisman ve vergi öncesi kar ve zarar toplamı payı ise yüzde 33,2'den yüzde 32,3'e indi. Toplam borçların payı yüzde 31,3'ten yüzde 34,2'ye, özkaynak payı da yüzde 28,7'den yüzde 32'ye çıktı.

ORTA VE YÜKSEK TEKNOLOJİDEN

UMUT VEREN YÜKSELİŞ

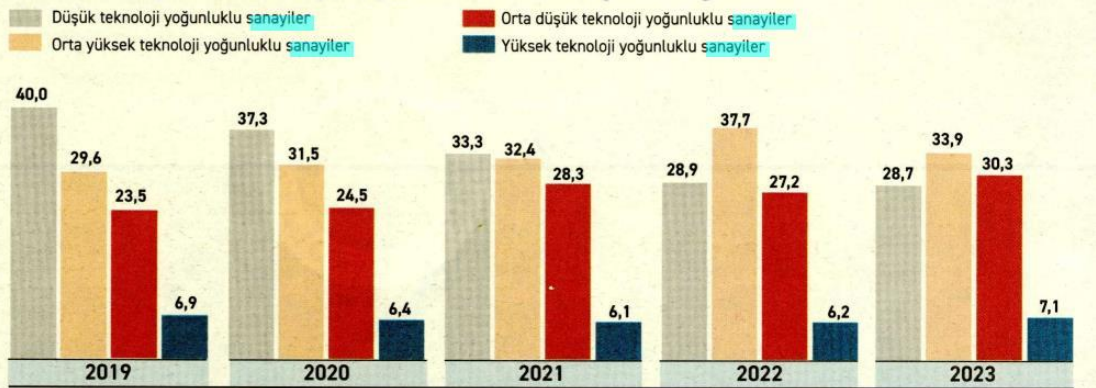
İSO 500 firmalarının teknoloji yoğunluklarına göre yaratılan katma değer dağılımına bakıldığında, en yüksek payı yüzde 33,9 ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler alırken, bu grubun payının 2022'ye göre 3,8 puan düştüğü görülüyor. Aynı dönemde düşük düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı ise 0,2 puanlık azalışla yüzde 28,7'ye indi. 2023'te orta-yüksek teknoloji **sanayiler** grubunun payı ise 3,1 puan artışla yüzde 30,3'e yükselirken, yüksek teknoloji yoğunluklu **sanayiler** grubunun

payı da 0,9 puanlık artışla yüzde 7,1'e yükseldi. Konuyla ilgili raporda şu ifadeler yer verildi: "**İSO 500** sonuçları, ölçüm yapılan son 11 yıllık dönem boyunca ilk kez 2018 ve 2019 yıllarında yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerin payında hissedilir bir artışa işaret etmiş, 2020 ve 2021 yıllarında bu pay sınırlı gerilemeler kaydetmiştir. 2022 yılındaki sınırlı artışla birlikte pay 2023'te ilk kez yüzde 7'yi geçerek mevcut veri setinin en yüksek seviyesine ulaşmıştır."

AR-GE YAPAN KURULUŞ SAYISI 265

İSO 500'de Ar-Ge harcamalarına bakıldığında, 2023 yılında **sanayi** devlerinin Ar-Ge harcamaları anket verileri ile 30,6 milyar TL olarak gerçekleşirken, bir önceki yıla göre yüzde 87, oranında nominal artış gösterdi. Yılsonu TÜFE enflasyonundan arındırıldığında 2022'deki yüzde 10,7'lik artışın ardından 2022'de de yüzde 13,8 oranında büyüme gerçekleşti. Böylece üst üste 3 yıllık gerileme ile 2022 yılında yüzde 0,36'ya düşen Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı, 2023'te yüzde 0,48 ile son 3 yılın en yüksek düzeyine yükseldi. Bu artışta üretimden satışlardaki yavaş büyümeye rağmen Ar-Ge harcamalarında sağlanan reel artış etkili oldu. **İSO 500**'de Ar-Ge harcaması yapan kuruluş sayısı da 2022 yılında 260 adet ile son 5 yılın en düşük seviyesine gerilemişken, 2023'te yeniden artarak 265'e yükseldi.

Teknoloji yoğunluklarına göre yaratılan katma değer dağılımı (%)

Zeytinoğlu: 500 Büyük'te 80 Kocaeli firması yer alıyor

İso Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'na göre, listede Kocaeli'de üretim yapan 80 firma yer aldı. Açıklanan sonuçları değerlendiren Kocaeli Sanayi Odası (KSO) Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, "Kocaeli bu yıl 80 firma ile Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde yer aldı. Her yıl olduğu gibi listenin en başında TÜPRAŞ yer alırken, geçen yıl üçüncü

sırada bulunan Ford Otomotiv Sanayi bu yıl ikinci sırada yer aldı.

Türkiye'nin gurur tablosu içinde yer alan en büyük 500 sanayi kuruluşu içerisinde yer alan 80 Kocaeli firmasını kutlayan Kocaeli Sanayi Odası Başkanı Ayhan Zeytinoğlu "İstanbul Sanayi Odası'nın açıkladığı listede, firma merkezlerinin başka illerde olmasından do-

layı Kocaelili firma sayısı 38 olarak görünüyor. Merkezleri başka illerde olup, üretimleri ilimizde olan firmaları dikkate aldığımızda 2023 yılında 80 işletmemizin Türkiye'nin en büyük 500 firması içerisinde yer aldığını memnuniyetle görüyoruz. Listeye girme başarısını gösteren tüm firmalarımızı tebrik ediyor, başarılarının devamını

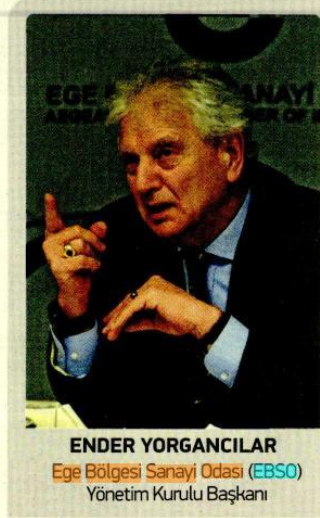
AYHAN ZEYTİNOĞLU
Kocaeli Sanayi Odası (KSO) Başkanı

diliyorum" ifadelerini kullandı.

Yorgancılar: İlk 500'ün yüzde 15'i EBSO üyesi

İSTANBUL Sanayi Odası tarafından açıklanan 2023 yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın sonuçlarını değerlendiren **Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Ender Yorgancılar**, listede odaya kayıtlı 74 üye firmanın yer aldığını söyledi. 2023 yılı 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun yaklaşık yüzde 15'ini **EBSO** üyesi firmalarının oluşturduğunu kaydeden Yorgancılar, "**EBSO**'nun ilk 100 listesine giren firmaların 36 tanesi de 500 büyük listeye girmeyi başardı. ÜFE'nin yüzde 44, TÜFE'nin yüzde 64,7 arttığı bir yılda 100 büyük firmamızın üretimden satışları yüzde 31,5 oranında artarken 500 büyük firmamızın da yüzde 42,1 arttı. Enflasyondan arındırıldığında 100 büyük firmada üretimden satışlar reel olarak yüzde 11,6, 500 büyük firmada da yüzde 13,8 geriledi. Benzer şekilde net satışlar 100 büyük firmada yüzde 26,6 artarken, 500 büyük firmada yüzde 43,4 arttı. Yıl içerisinde özellikle

le ihracatçılarımızı zorlayan mevzuat değişimleri ve kur baskısı altında dahi 100 büyük firmamızın ihracatı yüzde 22 artarken, aksine 500 büyük firmamızın ihracatında yüzde 2,9 daralma söz konusu oldu. Burada İzmirimizin,

İzmirli firmalarımızın ihracat kasının ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha görüyoruz" diye konuştu.

DİNAMİK ÜRETKENLİK ARTIRILMALI

Enflasyon düzeltilmesinin bilanço üzerindeki etkilerinin net olarak ortaya çıktığını kaydeden Yorgancılar, "Parasal olmayan kıymetli varlıklarda etkisi incelendiğinde; 100 büyük firmamızın borçları yüzde 54,5, 500 büyük firmamızın yüzde 59,8 artarken, asıl etki özkaynaklarda görüldü. Artış 100 büyük firmada yüzde 329, 500 büyük firmada da yüzde 45 düzeyinde gerçekleşti. Bununla birlikte, zorlu süreç her iki çalışmada da satış karlılığını gerilettili. 100 büyük firmada satış karlılığı yüzde 7,6'ya, 500 büyük firmada yüzde 8,5 seviyesine geriledi. Enflasyon düzeltilmesinin etkisi borç / özkaynak oranına da yansdı ve borç bulmanın, finansman temininin güçleştiği bir dönemde, 100 büyük firmada oran yüzde 74'e, 500 büyük

firmada yüzde 54,5'a kadar gerileyerek, bugüne kadar ki en olumlu sonuçlar elde edildi" ifadelerini kullandı.

Türk sanayisinin başarılı performansının desteklenmesi gerektiğine dikkat çeken Yorgancılar, şöyle devam etti: "Jeopolitik risklerin arttığı, küresel ticaretin daraldığı, yüksek enflasyonun ana sorun olduğu, içerde ekonomik sorunların devam ettiği bir dönemde; gerek 100 büyük gerekse 500 büyük firmamızın performansı, sanayimizin her zorlu koşula adapte olma başarısını ortaya koyuyor. Ancak, Türk sanayicisinin bu dinamik üretkenliği artırılmalı. Son açıklanan verilerde gerek PMI endeksi, gerekse de sanayi üretim endeksindeki seyir üretimde yavaşlama sinyali veriyor. Bu kapsamda, üretim, yatırım ve ihracat ortamındaki sorunların giderilerek, sanayimizin rekabet gücünü artırıcı politikalara ivedilikle ihtiyaç var."

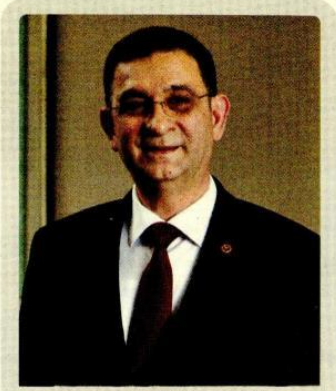
Ünverdi: Gaziantep, 29 firmasıyla 5'inci sırada

TUBA CANPOLAT/GAZİANTEP
GAZİANTEP Sanayi Odası (GSO) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Ünverdi, **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** tarafından açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması"na göre Gaziantep'ten 29 firmanın listede yer aldığını söyledi.

Gaziantep'in **İSO 500-2022** yılı araştırmasında 28 olan firma sa-

yısının 2023'te 29'a yükseldiğini belirten Başkan Ünverdi, Gaziantep'in iller bazında ise 5. sırada yer aldığını kaydetti. Listede yer alan firmaları tebrik eden Ünverdi, "Sanayi sektörünün en değerli verilerinden olan **İSO 500** listesi açıklandı. Listeye göre, önceki yıl 28 olan firma sayımızın bu yıl 29'a yükselmesi ve iller bazında 5. sırada yer

almamız memnuniyet vericidir. 6 Şubat 2023 tarihinde şehrimizde ve bölgemizde meydana gelen deprem felaketinin yıkıcı etkileri başta olmak üzere küresel sorunlarla mücadele eden firmalarımızın sergilediği performans, kent ve ülke ekonomimizin büyümesine ve kalkınmasına önemli katkılar sunmaktadır" ifadelerini kullandı.

ADNAN ÜNVERDİ
Gaziantep Sanayi Odası (GSO)
Yönetim Kurulu Başkanı

Semizoglu: Çanakkale'nin başarıları artarak sürecek

ESRA SULTAN AZİZOĞLU
ÇANAKKALE

İso Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması sonuçlarına göre Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı 9 firma listede yer aldı. Bu firmalar şöyle sıralandı: İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi AŞ (18), Enerjisa Enerji Üretim AŞ (37), İçdaş Elektrik Enerjisi Üretim ve Yatırım AŞ (58), Akçansa Çimento San. ve Tic. AŞ (84), Abaloğlu Yem Sanayi AŞ (144),

Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik Sanayi AŞ (211), Doğanlar Mobilya Grubu İmalat San. ve Tic. AŞ (277), Dardanel Önentaş Gıda Sanayi AŞ (381) ve Kalekim Kimyevi Maddeler San. ve Tic. AŞ (470). İSO 500 2023 sıralaması hakkında açıklama yapan Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Selçuk Semizoglu, "Çanakkalemiz sanayi sektöründe giderek artan bir ivme yakaladı ve bu ivme sürdürülebilir kalkınma için büyük bir potansiye-

le sahip. Araştırmada yer alan firmalar sadece Çanakkale ekonomisine değil, aynı zamanda Türkiye'nin sanayi üretimine de önemli katkılar sunuyor. İSO 500'de yer alan 9 Çanakkale firmamızı tebrik ediyorum. Üretim ve istihdama katkı sağlayan firmaların ve tüm potansiyel yatırımcılarımızın Çanakkale'nin sanayi alanında elde ettiği başarıların artarak devam edeceğine olan inancımız sonsuzdur. Bu başarıda emeği geçen tüm sanayicilere ve çalışanlara katkıları için

SELÇUK SEMİZOĞLU

Çanakkale Ticaret ve Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

teşekkür ediyorum" ifadelerini kullandı.

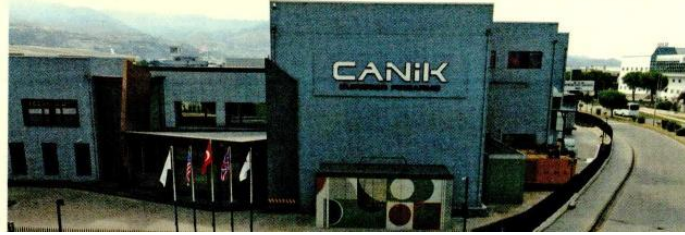
Samsun Yurt Savunma da **sanayi** devlerinin arasında

CANİK'İN de içinde bulunduğu Samsun Yurt Savunma (SYS), Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'nda 320 basamak birden ilerleyerek "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" arasına girdi. **İSO İkinci 500**'den İlk 500'e yükselen Samsun Yurt Savunma, kendine 424'üncü sıradan yer buldu. 2023 yılı verilerine göre üretimden satış performansı sıralamasında en fazla basamak atlayan 4 şirketten biri olmayı başaran Samsun Yurt Savunma (SYS), savunma **sanayi** şirketleri arasında özel bir konumda yer aldı. SYS, özel sektörden silah üreticisi olarak ilk 500'e giren tek şirket olarak da dikkati çekti.

KG BAŞINA İHRACAT DEĞERİ 300 DOLAR Şirketten yapılan açıklamada şu ifadelere yer verildi: "Bu başarı, SYS'nin tüm grup şirketleriyle son yıllarda ihracat, katma değerli üretim ve stratejik yatırım kararlarıyla elde ettiği kazanımlarla geldi. Güncel global ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilen

geniş ürün yelpazesıyla ihracat performansını sürekli artıran Samsun Yurt Savunma, yüksek kaliteli savunma ürünleri ve uluslararası pazarda elde ettiği güvenle yeni pazarların kapısını açıyor. Orta kalibre top ve kule sistemleri gibi yüksek katma değerli ürünlerin katkısıyla ihracatı nicelik yanında

nitelik olarak da artıran Samsun Yurt Savunma, 2023 yılında 300 dolar olan kilogram başına ihracat değerini daha da yukarıya çekecek çalışmalara imza atıyor. Stratejik yatırım kararlarının önümüzdeki dönemde olgunlaşmaya başlamasıyla birlikte Samsun Yurt Savunma ürünlerine yenileri eklenecek, bu ürünler başta ülkemiz olmak üzere tüm dost ve müttefik ülkelerin mevcut ve gelecekteki platformları üzerinde yer almaya başlayacak. Tüm bu gelişmeler SYS'nin dünyaca ünlü markası CANİK ve grup şirketlerinin savunma ve havacılık sektöründe adının yeni başarılarla çok daha sık duyulmasını sağlayacak."

Sadıkoğlu: Üretimi Malatya'da olan onlarca firma ISO listesinde

MALATYA Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Oğuzhan Ata Sadıkoğlu, ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'na ilişkin yaptığı açıklamalarda, bu listeyi çok önemsettiklerini söylerken, "Malatyamızda üretim sahası bulunan ancak şirket merkezi başka şehirlerde olan onlarca firmamız var. Bu firmaların çoğunun ISO500 listesinde görmek mümkün. Her yıl olduğu gibi bu yıl da listeye odamıza kayıtlı Başkan Denim Konfeksiyon A.Ş girdi. ISO500 2023 listesinin 479.sirasında yer alan Başkan Denim'in yöneticilerini ve çalışanlarını tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum" dedi.

PERSONEL SIKINTISI DEVAM EDİYOR

6 Şubat'ta büyük deprem yaşayan şehrin ana üretim sahası olan OS-B'sinde halen ciddi personel sıkıntısı olduğuna dikkat çeken Sadıkoğlu, "Şehri terk eden personeller nedeniyle üretim yavaşlama, zaman zaman durma noktasına geldi. Bu da ihracat rakamlarımızı etkiledi. 2023 yılında ihracatımızı önceki yıla göre yüzde 13 düşüşle 392 milyon dolar olarak gerçekleştirdik. Üretimde yaşadığımız sıkıntılara bir de artan maliyetler eklendi. Enerji maliyeti sanayimizin önemli gider kalemini oluşturuyor. Özellikle deprem bölgemiz için sanayi elektriği ve doğalgazında hatırı sayılır indirimler veya teşvikler bekli-

yoruz. Hızlı artan döviz, ham maddeye ulaşımı da zorlaştırıyor. Deprem etkisiyle geçen 2023 yılında şirketlerimiz birçok riskle karşı karşıya kaldı" diye konuştu. 2024'ün kolay bir yıl olmayacağını tahmin ettiklerini hatırlatan Sadıkoğlu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Elimizdekini nasıl koruyabiliriz sorusuna yanıt aradığımız bir yıl yaşıyoruz. Şirketler açısından nakit akış süreçlerini doğru yönetmek her zamankinden daha önemli olacak. Enflasyonist ortamın devam etmesi ve faizlerin aşağıya çekilememesi nedeniyle şirketler finansmana erişimde zorlanıyor. Bundan sonrası için sanayimizin gelişerek büyümesi, ülke kalkınmasına daha fazla katkıda bulunabilmesi için

OĞUZHAN ATA SADIKOĞLU

Malatya Ticaret ve Sanayi Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

yeni yatırım alanlarının desteklenmesi şart. Yine kamu tarafından alınan kararlarda bölgemizde yaşanan depremin devam eden olumsuz etkilerinin göz önünde bulundurulması gerekiyor."

Koçak: Devler liginde yer almak için Ar-Ge gerekiyor

TARSUS Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı H. Ruhi Koçak, ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'na ilişkin açıklamalarda bulundu. Koçak, "İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'na göre, odamıza kayıtlı 2 firmamız (Koluman Otomotiv Endüstri A.Ş ile Yılbor Boru Plastik Pet. San. ve Tic. A.Ş) Türkiye'nin sanayi devleri liginde listeye yerleşme başarısı gösterdi. Bu zorlu ekonomi koşullarında üreten, katma değer yaratan, ihracatını artıran tüm sanayicileri gönülden kutluyorum. Yeni konjoktürel ortamda başarmanın yolu araştırma-geliştirme ve yeniliklere önem vermekten geçiyor. Ar-Ge yapan, ihracatını artıran sanayiciler bu devler liginde yer almaya devam edecek.

Daha çok üretim, istihdam, ihracat ve karlılık için de sanayicilerimizin ortaya koyduğu güçlü potansiyelin daha fazla

H. RUHİ KOÇAK

Tarsus Ticaret
ve Sanayi Odası Başkanı

teşvik edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Listeye yerleşen üyelerimizi ve tüm sanayicilerimizi yürekten kutluyor, başarılarının devamını diliyorum" ifadelerini kullandı.

Kıvanç: Adana'nın üretimden net satışları yüzde 56 arttı

ADANA- EKONOMİ

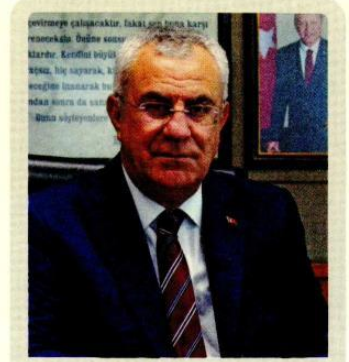
İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2023" araştırmasını değerlendiren Adana **Sanayi Odası** (ADASO) Başkanı Zeki Kıvanç, listeye giren Adana firmalarının sayısını yeterli bulmadıklarını, ancak firmaların üretimden net satışlarında yüzde 56 artış sağlanmasının olumlu bir gösterge olduğunu söyledi. 2022 yılında Adana'da 14 firmanın yer aldığı İlk 500 listesine 2023'de 11 firmanın girdiğini söyleyen Kıvanç, "Tüm dünya ve ülkemiz açısından zorlu geçen 2023 yılında özellikle bölge olarak arda ardına yaşadığımız asrın felaketinin etkisi, **sanayi** sektörüne de yansdı. 2022'de 14 firmanın üretim-

den net satışları toplam 67.3 milyar TL iken, 2023'te 11 firma 82.6 milyar TL'ye ulaşmıştır. Firma sayısı azalmasına rağmen, toplam net satış miktarı artmıştır. 2023'de listede yer alan firmaların her birinin ortalama satışlarının 2022'ye göre önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Ortalama net satışlarda yaklaşık yüzde 56'lık bir artış söz konusudur. Bu artış, firmaların bireysel performanslarının iyileştiğini göstermektedir" dedi.

YENİ YATIRIMLARLA FİRMA SAYISI ARTACAK

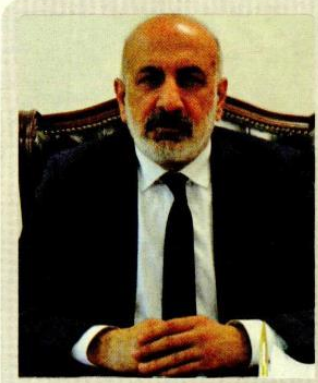
İSO 500 2023 sıralamasındaki durumu Adana **sanayisi** için yeterli bulmadıklarını belirten Başkan

Kıvanç, şöyle devam etti: "Adana, yapımı devam eden ve yeni yatırım alanları ile önümüzdeki dönemde bu sayıyı çok daha yukarılara taşıma potansiyeline sahiptir. İnşallah, önümüzdeki dönemde Adana olarak bu sayıyı daha yükseklerle çıkaracağız. Adanalı **sanayiciler** olarak en büyük önceliğimiz Türkiye'mizin üretim, ihracat ve istihdamını her zamankinden daha fazla katkı koymaktır. Ülkemiz ve ilimiz ekonomisinin güçlenmesi için her türlü fırsatı değerlendiriyoruz. Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu Araştırması'nda listeye giren **sanayi** firmalarımızı tebrik ediyorum. Yakın gelecekte bölgemiz yapılacak olan yeni yatırım-

ZEKİ KIVANÇ
Adana **Sanayi Odası** (ADASO) Başkanı

lar ile birlikte ilk 500 arasında yer alan firma sayımızı artıracaktır."

MEHMET KAYA

Diyarbakir Ticaret ve Sanayi Odası
(DTSO) Başkanı

DIYARBAKIR Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO) Başkanı Mehmet Kaya, İSO 500 2023 sonuçlarına ilişkin değerlendirmesinde, sermaye ve yatırımların hala ülke geneline yayılmadığı, İstanbul başta olmak üzere Marmara ve

Kaya: Diyarbakir hak ettiği potansiyele henüz ulaşamadı

Ege bölgelerinin hala en cazip yatırım alanları olarak yerlerini koruduklarını söyledi. Mevcut teşvik ve diğer altyapı olanaklarının sermayeyi Anadolu'ya yönelmeye yetecek durumda olmadığını da araştırma sonuçlarından net bir şekilde görüldüğünü kaydeden Kaya, "Güneydoğu Anadolu bölgesinin hala büyük yatırımcılar için cazip yatırım alanı olmadığı, özellikle Fırat'ın doğusunun yatırımcı açısından henüz cazip bir bölge olamadığını görüyoruz. Gerek fiziki altyapıları, gerekse de hammadde potansiyeli ve işgücü olanakları itibarıyla bölgenin en avantajlı illerinden Diyarbakir ili de henüz hak ettiği yatırım potansiyeli ulaşamadı-

ğını bu tablodan bir kez daha görmek mümkün. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya geçemeyen kamusal yatırım ve teşvik politikaları sadece ilimiz ve bölgemiz için değil, aslında bir bütün olarak Türkiye'nin kalkınmışlık hamlesini yakalayamayan bölgeleri de etkilemektedir. Bugüne kadar uygulanan teşvikler ve altyapı olanakları yatırımcıların bölgeye yatırım yapmalarını cezbedecek düzeyde bir avantajı sağlayamamıştır" diye konuştu.

ZORLUKLAR DEVAM EDİYOR

Sanayici için 2024 yılının da çeşitli zorluklarla devam ettiğine dikkat çeken Kaya, şöyle devam etti: "Finansa erişim

olmak üzere, ekonomideki daralma, yabancı sermayenin büyük ölçüde çekilmesi sanayileşmenin önündeki en önemli zorluklar olarak hala etkisini devam ettiriyor. Özellikle finansmana erişimdeki kısıtlar yatırımcı açısından oldukça etkili bir dezavantaj olarak duruyor. Buna ek olarak kamusal desteklerin sınırlı kalması, mevcut kaynakların ise bölge lehine kullanılmaması da yatırımcılarımız açısından son derece olumsuz etki yaratmaktadır. Altyapı çalışmalarına başladığımız Karacadağ OSB, Lojistik Merkezi ve ek OSB alanlarının açılması gibi önemli projelerimiz maalesef istenilen düzeyde gelişim sağlayabilmiş değiller."

Kasapoğlu: Denizli'nin sanayideki öncü konumu teyit edildi

TAHİRAYGÜN-DENİZLİ

iso Türkiye'nin 500 Büyük Kuruluşu 2023 Araştırması'nda 14 Denizli'li firma yer alırken, sonuçları değerlendiren Denizli Sanayi Odası (DSO) Başkanı Selim Kasapoğlu, Denizli adına gurur duyduklarını ifade etti. Kasapoğlu, "Şehrimiz ve ülkemiz ekonomisi için büyük bir gurur kaynağı olan Denizli firmaları, Türkiye ekonomisine önemli katkılar sağlıyor. Artan finansman giderleri, daralan piyasa ve sıkışan para politikalarına ek olarak yüksek enflasyonun getirdiği negatif etkenlere rağmen sürdürülebilir, istikrarlı ve kaliteli bir büyümeyi hedef alarak, listede yer alan Denizlili firmalarımızı tebrik ediyorum" ifadelerini kullandı. Kasapoğlu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Bu başarı, Denizli'nin sanayideki öncü konumunu teyit etmektedir. Listede yer alan firmalarımızın sektör çeşitliliği de dikkat çekicidir. Gıdadan tekstile, demir çelikten bakır tele 5 farklı sektörden firmalarımız listede yer alıyor.

SELİM KASAPOĞLU

Denizli Sanayi Odası (DSO) Başkanı

Denizlili firmalarımız artan finansman giderleri, daralan piyasa ve sıkışan para politikalarına ek olarak yüksek enflasyonun getirdiği negatif etkenlere rağmen sürdürülebilir, istikrarlı ve kaliteli bir büyümeyi hedefleyerek, listede yer aldılar."

Çakır: KOBİ'lere daha fazla destek verilmeli

MERSİN Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO) Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Sefa Çakır, İSO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 Araştırması'nın sonuçlarını değerlendirdi. KOBİ'lerin çoğunun İSO 500 listelerine giren sanayiciler kadar kurumsal ve güçlü olmadığına dikkat çekerek, "Eğer KOBİ'lerimize yeterli destek verilirse onlar da bu listelere aday potansiyelindedir. Artan hammadde maliyeti bir sorun. Özellikle, her anlamda üretimi, gıda, tarım ve sanayi arttırmak; üretilmeye, ihracatçıya destek olmak zorundayız. OSB'lere destek veren küçük ihtisas sanayi sitelerine ihtiyacımız var. Sanayi yatırımcısı uygun arsa bulamıyor. Bu konuda tarıma elverişli olmayan, taşlık ve kıraç hazine alanlarının sanayi arazisi olarak imara geçmesi gerekiyor. Bu konuda sadece yerel yönetimler değil, devletin destek olması yapılan imar planlarında bu uygun bölgelerin sanayi parseli olarak işaretlen-

HAKAN SEFA ÇAKIR

Mersin Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO) Yönetim Kurulu Başkanı

mesi lazım. Bunlar da genel sorunlarımız. Bu vesileyle, İSO 500 listelerine giren, yerlerini koruyan tüm Mersin firmalarımızı kutluyorum" ifadelerini kullandı.

Büyüksimitci: Sanayicilerin üstün performansı kalkınmayı destekliyor

ISO Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2023 sonuçlarını değerlendiren Kayseri Sanayi Odası (KAYSO) Başkanı Mehmet Büyüksimitci, "Bu sonuçlara göre 2023 yılı ISO ilk 500 listesinde 14 KAYSO üyesi firma yer aldı. Listede HES Hacılar ilk sırada yer alırken, Kayseri Şeker Fabrikası ikinci, Haşçelik Kablo ise üçüncü sırada yer aldı. Geçen yıl ilk 500 sıralamasında yer almayan Boyteks Tekstil, bu sene listeye yeni giren firmalar arasında yer aldı. ISO ilk 500 sıralamasında geçen yıl 17 firmamız yer almıştı. Küresel ekonomide yaşanan tüm zorluklara rağmen bu sene de 14 firmamız listeye girmeyi başardı. Sanayicilerimizin gösterdiği üstün performans, ülke ekonomisinin büyümesini ve kalkınmasını ciddi anlamda destekliyor. Bu vesile ile Türkiye'nin gelişip kalkınmasına katkı sunan ve sıralamaya girerek göğsümüzü kabartan, başta üyelerimiz olmak üzere, tüm firmalarımızı can-ı gönülden tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum" ifadelerini kullandı.

MEHMET BÜYÜKSİMİTÇİ
Kayseri Sanayi Odası (KAYSO) Başkanı

GÜLSOY: 14 FİRMAMIZLA GURUR DUYUYORUZ

Araştırma sonuçlarını değerlendiren Kayseri Ticaret Odası (KTO) Başkanı Ömer Gülsoy ise şu ifadeleri kullandı: "2023 yılı sanayi sektörümüz adına zorlu bir yıl oldu. Dünyadaki jeopolitik gerilimlerin yüksek seviyede olması sanayi sektörümüzü de etkile-

ÖMER GÜLSOY
Kayseri Ticaret Odası (KTO) Başkanı

di. Asrın felaketini yaşadığımız 6 Şubat depremleri de sanayimize büyük bir darbe vurdu. Enflasyon, iş yapma koşullarını zorlaştırdı. Yaşanan tüm bu olumsuzluklara rağmen Kayseri'den firmalarımızın listede yer almasının anlamı ve önemi bizler için çok büyüktür. Bu firmalarımız çalışanlar, ürettiler, insanlarımıza iş ve aş

sağladı. Sanayicilerimiz 2023 yılının zorlu koşullarında takdire şayan bir performans ortaya koydu. Teknolojiye dayalı, nitelikli, katma değer üreten bir performans sergiledi. ISO ilk 500 sıralamasına giren 14 firmamızla onur duyuyoruz. Geçen yıl 17 firmamız listede yer almıştı. Önümüzdeki dönemde bu sayının daha da artacağına inanıyorum. Çünkü Kayseri'de bu potansiyel var. Yeter ki; inancımızı kaybetmeden üretmekten vazgeçmeden, işimizi en iyi şekilde yapmaya devam edelim. Biz de Oda olarak bundan önce olduğu gibi bundan sonra da listedeki firmalarımızın sayısının artması için elimizden gelen tüm gücümüzle katkı sunmaya devam edeceğiz. İlimizin ekonomik gelişimi ve kalkınması hedefinde üretmek, ihracat yaparak, iş ve aş sağlayarak katkıda bulunan, başarı öyküleri yazmaya devam eden firmalarımızın yöneticilerini, çalışanlarını ve tüm emeği geçenleri yürekten kutluyor, başarılarının devamını diliyorum."

Büyükeğen: Konya güçlü katkı vermeye devam ediyor

MUHAMMET YİĞİTOĞLU/KONYA
İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması'nın 2023 sonuçları üzerine açıklamalarda bulunan Konya Sanayi Odası (KSO) Başkanı Mustafa Büyükeğen, listede 8 firma ile yer alan Konya'nın istihdam ve ihracat ile Türk sanayisinin öncü şehirlerinden biri olduğunu söyledi.

Konya'nın devler listesindeki gücü-

nü artırdığını kaydeden KSO Başkanı Büyükeğen, "Konya 12 OSB, 100'den fazla sanayi sitesi ve muhtelif yerlerdeki üretim tesisleri ile ülkemizin sanayi üretimine güçlü katkı vermeye devam ediyor. Konya'mız üretimdeki gücü ile Türkiye'nin önemli sanayi merkezlerinden biri haline gelmiş durumda. Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında yer alan firmaları-

mız da bunun en büyük göstergesi. Sanayi devlerinin bulunduğu listede bu yıl firma sayımız 8'e yükseldi. Konya Şeker, AYD Otomotiv, Eti Alüminyum, TUMOSAN Motor, Panagro Tarım, Daxler Enerji, Enka Süt ve Ova Un firmalarımız İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında yer aldı. Listedeki yer alma başarısı gösteren tüm firmalarımızı yürekle kutluyorum" diye konuştu.

MUSTAFA BÜYÜKEĞEN
Konya Sanayi Odası
(KSO) Başkanı

Ardıç: Ankara yüksek teknolojide farkını ortaya koyuyor

ANKARA - EKONOMİ

İso Türkiye'nin 500 Büyük Kuruluşu 2023 Araştırması'nın sonuçlarını değerlendiren **Ankara Sanayi Odası** (ASO) Başkanı Seyit Ardıç, araştırmadaki Ankara firmalarının sayısının her yıl artmasının gurur verici olduğunu söyledi. 2022 yılı araştırmasında 39 olan **Ankara Sanayi Odası** Üyesi firmalarının sayısının 2023 yılında 45'e yükseldiğini kaydeden Ardıç, "Bir önceki araştırmada listede en çok firmayla yer alan üçüncü Oda olan ASO bir basamak daha yükselerek, İstanbul'un ardından 2. sıraya yerleşti. Ankara firmalarımızın üretimden satışlar, brüt katma değer ve ihracat paylarını da belirgin ölçüde arttırdığını görüyoruz. Araştırma, **sanayi** ve

SEYİT ARDIÇ

Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı

teknolojinin de başkenti hedefimize emin adımlarla yürüdüğümüzün de

bir göstergesi oldu. İlk 500'e giren firmalarımız içinde savunma **sanayi** ve enerji sektöründe faaliyet gösteren işletmelerimizin yoğunluğu, Ankara'nın yüksek teknolojlili üretimde farkını ortaya koyuyor. Başkentimiz, yüksek teknolojlili üretimde her geçen gün artan ivmeyle ülke ekonomimize yüksek katma değer yaratmaya devam edecektir. Başkentimizin ve ülkemizin ekonomisine güç veren firmalarımızı kutluyorum" diye konuştu.

2. YARIDA DARALMA BELİRGİNLEŞEBİLİR

2023 yılının **sanayiciler** açısından zorlu koşulların yaşandığı bir dönem olduğunu ve bunun etkilerinin rakamlarda görülebildiğine işaret eden Ardıç,

"Üretimden satışlarda büyüme 2022 yılında yüzde 119 iken, 2023 yılında yüzde 42,1'e gerilemiş. 2023 yılında yaşadığımız deprem, seçim ekonomisi ve sıkılaştırma politikaları bunda etkili olmuştur. Daha önemlisi, üretimden satışların hem TÜFE hem de ÜFE değerinin altında artmasıdır. İlk 500'ün toplam ihracat içindeki payının bir önceki döneme göre yavaşladığı görülüyor" dedi. 2024 yılını da değerlendiren Ardıç, "Sıkılaştırma eğilimlerine rağmen güçlü kalabilen **sanayi** sektörünün son iki ayda ivme kaybettiğini görüyoruz. Özellikle yılın ikinci yarısından itibaren sıkılaştırma politikalarının gecikmeli etkisiyle **sanayi** tarafında daralma daha belirgin hale gelecektir" ifadelerini kullandı.

NADİR KÜPELİ

Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi
(EOSB) Yönetim Kurulu Başkanı

“İSO 500'deki Eskişehirli firma sayısı ileriki yıllarda artacak”

İSO 500 sonuçlarına ilişkin değerlendirmede bulunan Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı Nadir Küpeli, “Böylesine önemli bir listede, ilk 500 büyük sanayi kuruluşu arasında 18 firmayla temsil ediliyor olmak şehrimiz adına gurur vericidir. Listede yer alan sanayi kuruluşlarının bazısının sadece Eskişehir'de üretim tesisleri bulunurken, bazılarının ise ülkemizin diğer şehirlerinde farklı alanlarda üretim tesisleri bulunuyor. Eskişehir OSB'de halen yapımı süren 250'nin üzerinde yeni

sanayi tesisi var. İlerleyen yıllarda bu tesisler üretime geçtiğinde ve belli bir büyüklüğe ulaştığında, Eskişehir'den çok daha fazla sanayi kuruluşunun bu listede yer aldığını hep birlikte göreceğiz” diye konuştu.

İSO 500'deki en kritik veri olarak sanayi kuruluşlarının finansman giderlerinin 2023 yılında yüzde 925 arttığına vurgu yapan Küpeli, “Sanayicilerin elde ettiği kârın yarısından fazlasını finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldığını görüyoruz. Sanayimizin çok daha fazla

desteklenmeye ihtiyacı var. Yeni yatırımların mutlaka artırılması, istihdam ve ihracatın desteklenmesi için yeni yatırımlara daha fazla teşvik verilmesi, vergilendirmede adalet sağlanması gerekiyor. Özellikle yabancı sermaye yatırımlarının istikrarlı bir ortam sağlanarak ülkemize kazandırılması gerekiyor. Çok daha fazla sanayileşme ile üretimin, ülkemiz için tek çıkar yol ve halkın refahının sağlanmasındaki en önemli araç olduğunu unutmamamız gerekiyor” dedi.

Dünyanın en önemli beş markasından birisidir İstanbul

İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu, 'İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda konuştu. İmamoğlu, "Allah'ın nimeti İstanbul' diye bir markanın dünyada bir benzeri yok. Dünyanın bana göre en önemli 5 markasından birisidir İstanbul. İsim olarak, bilinirlik olarak, yani herkesin zihnindeki yeri olarak baktığımızda, muazzam bir markanın sahibiyiz. O zaman ona dönük sorumluluğumuz o kadar büyük ki" açıklamasını yaptı

■ ALİ BALTACI

İSTANBUL Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu, İstanbul Sanayi Odası (İSO) "Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı"na katıldı. İSO'nun Beyoğlu Odakule'deki merkez binasında, yaklaşık 300 sanayicinin katılımıyla gerçekleştirilen, "İstanbul'un Gelecek Vizyonunda Sanayimizin Yeri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı toplantıda, İmamoğlu ve İSO Başkanı Erdal Bahçivan birer konuşma yaptı.

İBB ve İSO arasında sağlanan iş birliği zemininin önemine dikkat çeken İmamoğlu, "İSO, aynı alanda iş yapan insanların bir araya gelip kurduğu bir meslek kuruluşu. Burada her ne kadar odağı, İstanbul'daki sanayicilerin istekleri, talepleri, sıkıntıları, çözümler, sorunlar gibi bir çemberin içine koysak da sonuçta aslında İstanbul'un paydaşısınız. İBB ise, istediğimiz ve arzu ettiğimiz yerel demokrasinin güçlendiği bir ortamda, çok daha iyi yerlere tırmanabilecek sorumluluk kapasitesinin bugünkü özeti bile, sizlere ait olan, yani İstanbul halkına ait olan her konuya muhatap, her konuda yetkisi olmasa bile, kanunen birçok kısıtlı olsa bile, her konuya muhatap ve o konuların takipçisi ve çözüme kavuşturma konusunda sorumlu olduğu alanlarda so-

rumluluklarını üstlenen bir kurum." şeklinde konuştu. "Merkezi yönetim, uyguladığı rasyonel politikalar ile ekonomiyi de istikrarlı hale getirebilir, dış politikayı da istikrarlı hale getirebilir, İstanbul'la ilgili süreci de istikrarlı hale getirebilir. Ya da tersi olabilir. Bunun bu anlamda kıyaslanması veya analiz edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu konuların hiçbirisinde meseleyi görmezden gelmemiz mümkün değil. Allah'ın nimeti İstanbul' diye bir markanın dünyada bir benzeri yok. Dünyanın bana göre en önemli 5 markasından birisidir İstanbul. İsim olarak, bilinirlik olarak, yani herkesin zihnindeki yeri olarak baktığımızda, muazzam bir markanın sahibiyiz. O zaman ona dönük sorumluluğumuz o kadar büyük ki. O bakımdan biz, bütün bu meselelerin çözümünü, gerçekten iş birliğinin temelinde ne var? İş birliğinin temelinde aslında demokrasi var, katılımçılık var, şeffaflık var. Yani meseleye öyle çok farklı bir terminoloji yüklemenin ya da yeneden bir bulmuş gibi anlatmanın bir anlamı yok. Sizlere, bizlere, hepimize ait olan İstanbul'a dair her konuyu bir ortak masada tartışabilmek kavramından bahsediyorum aslında."

İŞÇİLERİN 500 FİRMASI

Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketi verileri, politik ve toplumsal anlamda ne söylüyor?

İktisatçı Erhan Bilgin yazdı: "Veriler sınıf mücadelesinde işçi sınıfının maruz kalacağı saldırılara işaret ediyor.

En başta istihdamın azalması ihtimali var."

Erhan Bilgin
erhanbilgin@gmail.com

Istanbul Sanayi Odasının 2 hafta kadar önce açıklanan 500 büyük sanayi firması araştırması, kamuoyunda daha çok ekonomikle sınırlı biçimde ele alındı. Halbuki politik ve toplumsal (sınıflar arası mücadele) bakımından da incelemeye değer veriler sunuyor. Makalemizde araştırmadan elde ettiğimiz politik ve toplumsal sonuçları ele alacağız ve politik ve toplumsal eğilimleri göstermeye gayret edeceğiz.

POLİTİK SONUÇLAR

1 Ekonomik güç
500 büyük sanayi firması Türkiye'de elde edilen sanayi gelirinin %40'ını karşılayan ekonomik güce sahip. Böylece bir zenginlikle, 500 firmayı yöneten ailelerin ülkenin en büyük ekonomik gücü olduğunu kolayca söyleyebiliriz. Büyük ekonomik gücün, politik hegemonya kaynağı olduğu tartışmasız bir olgu. Hiçbir hükümet veya devlet kolay kolay bu gücün bîgimsiz siyaset oluşturamaz.

2 Mali sermaye
500 firmanın en büyükleri banka sermayesiyle ortak veya dolaylı işbirliği. Bu durum Türkiye'de sanayi üretiminin mali sermayenin (Banka sermayesi) dolayısı parçası olduğunu da gösteriyor.

3 Tekeli yapı
500 firma sektörlerin çoğunda toplam satışların büyük kısmını gerçekleştiriyor veya pazar yönlendiriyorlar. (Mesela enerji alanında %90, dayanıklı tüketim mallarında %85, petrol ortamında %100 vb) Bu yapıları ile iş pazarında tekeli bir görünüme sahiptirler.

4 Yabancı sermaye
500 firmaların büyük kısmı Ortadoğu sermayesi dışında) sayısı yaklaşık 120'ye ulaşıyor. Satışlar ve kar hacmi içindeki payları %35 ile 40 arasında. Sabit sermaye içindeki payları ise %30 civarında. Bu veriler egemen Türk sermayesinin yabancı sermaye ile sıkı bağlarını ortaya koyuyor.

5 Dünya pazarı
500 firma Türkiye toplam ihracatının yaklaşık üçte birini karşılıyor. 500 büyük firmamın makine aksamının (sabit sermaye) yaklaşık %80'ini ve kredilerinin %45'ini gelişmiş ülkelerden (emperyalist ülkeler) karşıladığını da dikkate alırsak dünya pazarının aslı bir unsuru olduğu kolayca anlaşılır. Bir başka ifadeyle Türkiye işçileri, 500 büyük firma aracılığı ile dünya kapitalist-emperyalist sistemine koparılacak bağlarla bağlanmıştır.

6 Sermaye fraksiyonları
500 firma verileri farklı politik tercihlere sahip sermaye fraksiyonları arasındaki ilişkilerin **TÜSİAD**'a toplasan, egemen "Batıcı" büyük sermaye lehine çözümlenmeye evrildiğini gösteriyor. **MÜSİAD**'da toplanan firmalar 500 firma içinde küçük bir azınlık halinde kaldıkları gibi aynı zamanda **TÜSİAD**'a da üye oldular. Asıl önemli **MÜSİAD** üyesi büyük firmaların da gelişmiş kapitalist dünya pazarına, sermaye ithali, kredi edinme ve ortaklık ve ihracat yoluyla bağlı olması. Kendilerini siyasi veya dini bakımdan farklı konumlandırmalar, kapitalist

21 Yılda
İşçi Ücretleri

%33
Endi

İşçilerin Yarattığı
Değer 14 Yılda

%296
Arttı

AKP'den Önceki
Sömürü Oranı

%221
Seviyesindeydi

AKP'li Yıllarda
Sömürü Oranı

%363
Oldu

dünya pazarının belirleyici yasalarının karşısında söylemden öteye geçmiş değil.

TOPLUMSAL SONUÇLAR

7 Ücretler
500 firma emekçileri daha küçük işyeri işçilerine göre "yüksek ücret" ayrıcalıklarını koruyor. Ama asgari ücret arasındaki açığı daralıyor. AKP'den önceki 20 yılda net asgari ücretin, 500 firma işçisi ücretine oranı %6 iken, AKP'nin 20 yıllık iktidarında %40'a ulaştı.

8 500 firma işçisi ücreti sanayi sektörünün en yüksek miktarını oluşturmakla birlikte 20 yıl önceki düzeyinin gerisinde. 2001 büyük krizinden sonra 500 firma işçisi ücreti azalma eğilimine girdi ve her yıl ortalama %2,5 oranında azaldı. 2001 yılında 500 firma işçisinin ücreti 100 kabul edilirse 2023 yılında 67 seviyesine indi.

2023'te ortalama ele geçen ücret 24 bin TL düzeyindeydi.

İSTİHDAM

9 AKP iktidarı boyunca 500 firma istihdamı belirgin biçimde artmıştır. 2001'de şirket başına işçi sayısı 1.052 iken, bu tarihten 2023'e kadar istihdam yıldı %9,2 oranında artarak 1.607'ye yükseldi.

Fakat 500 firma patronları, istihdamı hayır için veya işsizlik gerilesini diyor artırmış değil. Objektif nedenlerle, -ki bunlar toplumsal ilişkilerin kaçınılmaz sonucu- istihdamı artırdılar. Başlıca neden Marks'ın 156 yıl önce yazdığı sermaye yasalarından dolayı: "Patronlar, ücretler düşük olduğu, çalışma rejimi emek-yoğunluğunu ve çalışma süresini artırmaya elverişli ölçüde, makine yatırımlarını yerine istihdamı artırmayı tercih ettiler."

İstihdam artırmaya devam edebilir mi? Yine Marks, sermayenin hareket yasaları gereğince devam edemeyeceğini yazmıştır. Bu konuyu aşağıda verimlilik bahsinden yeniden ele alacağız.

Muazzam Sömürü

10 AKP iktidarında sanayi sektörlerinde "sömürü oranı" (işçilerin yarattığı değere, patronların el koyma oranı) muazzam bir düzeye yükseldi. AKP'den önceki 20 yılda, 500 firma sömürü oranı ortalama %221 iken, AKP'nin yirmi yıllık iktidarında %363'e yükseldi. Yani 500 firmamın işçileri AKP iktidarı boyunca 100 birim ücret alırken kendi patronları için 363 birim değer yarattılar.

Hiçbir kapitalist ekonomide işçi hareketleri çözümlenmez ve devletin şiddetli baskısı ile siyasi rejimin teşvikleri olmadan sömürü oranı bu kadar yükselmez. Tersine de doğrudur: Muazzam sömürü oranı, politik baskıları, demokratik kazanımların gerçekleştirilmesini ve devletin şiddetli baskısını getirmiştir.

Karlılık ve kar oranları
500 firmamın kar hacmi (artı-değeri) ve "gecekkar oranı" AKP iktidarının ilk 15 yılı boyunca belirgin biçimde arttı. 2001 kriz yılında kar hacmi (sabit fiyatlarla) %9,3 ve kar oranı %7,4 oranında azalmışken AKP'nin 2003-2017 yılları arasında (sabit fiyatlarla) yılda ortalama %4 oranında yükseldi.

Bu eğilim 2018'de tersine döndü. Düşük ücretler, iş disiplinin artışı, emek-yoğunluğu, istikrarlı bir kar artışına yol açmıştı, fakat sabit sermaye yatırımları artırmadan çalışma rejiminde işçi aleyhindeki düzenlemelere dayanarak kar artışının sınırlarına varmak kaçınılmazdı. Nitekim 2018-2023 arasında kar hacmi ve kar oranı gerileme eğilimine girdi.

Bu veriler sınıf mücadelesinin gelişeceğine işaret ediyor. Patronlar kesinlikle sabit sermaye yatırımlarını artırmaya yönelecekler. Ama düşük ücret ve elverişli çalışma rejiminde ısrar edeceklerdir. Mevcut çalışma rejimini gönüllü biçimde kollayan AKP iktidarı ve devlet en büyük güvencilerdir.

Bu meseleyi aşağıda verimlilik ekkeninde yeniden ele alıyoruz.

12 Verimlilik
İşçi verimliliği yani "işçi başına fiziki üretim" miktarı değiştiğimiz verimlilik? AKP iktidarının ilk 15 yılında (2003-2017 yılları) sürekli arttı. Fakat 2018-2023 arasında azalmaya yüz tuttu. O kadar ki 2001 kriz yılında verimlilik düzeyini 100 alırsak, 2023'te 62'ye geriledi.

Bu gerileme sınıf mücadelesinin gelişeceğine dair önemli ipuçları sunuyor. Bu ipuçlarını ele almadan önce, AKP'nin ilk yıllarında verimliliğin nasıl arttığına kısaca değinelim. Çünkü işçi sınıfının bugünkü geriyeye çekilmiş haline, düşük ücretli ve ağır çalışma rejimine ışık tutabilir.

2003-2017 döneminde verimlilik artışının belirleyici 4 kaynağı var. Birincisi, çalışma sürelerinin artışı, ikincisi emek-yoğunluğunun artışı, ve üçüncüsü iş disiplinin artışı ve nihayet dördüncüsü istihdamın artışı. Açık ki bu dört tedbir sömürü oranlarını yükseltti ve sonunda yarattıkları toplam değer ölçer firmaların 3 kat (%296 oranında) arttı.

Fakat verimlilik, işçilerin aşırı sömürülmesi ile bir noktaya kadar arttırılabilir. Dünya pazarındaki rekabet, rekabet ve makinelerin eskimesi, sabit sermayenin yenilenmesini kaçınılmaz kılar. Nitekim 2017 den sonra sabit sermaye yatırımları (yılda ortalama %5 oranında azaldığından) verimlilik yılda ortalama %10,2 oranında azaldı.

Bu durum karşısında 500 firma patronları sabit sermaye yatırımlarını 2023'te önceki yıla göre (sabit fiyatlarla) %55 oranında artırmak zorunda kaldılar. Patronların yatırımlarına 2024 ve sonrasında devam etmeleri beklenir.

Fakat nesnel ve aşılması güç zorluklar da var. Kar hacimlerini düşüştüğü için borçlanmaya mecburlar. Uluslararası piyasada ve iş piyasada kredi maliyetlerinin yükselişi en büyük engel. Daha yüksek kâr elde etme (sömürünün artması) beklentisiyle bu engeli aşabilirler. Daha yüksek kâr beklentisi ise, makine teçhizatının yenilenmesi yanında çalışma rejiminde yeni ve sert tedbirlerin alınmasını da gerektirir.

Bu veriler sınıf mücadelesinde işçi sınıfının maruz kalacağı saldırılara işaret ediyor. En başta sabit sermaye yatırımlarının artması (işçi emek gücünü ikame edeceğinden) ile istihdamın azalması ihtimali var. Ayrıca emek-işçilerin yayınlanmasını, iş süresinin uzatılması, kadem tatminatının sınırlanması, emek-yoğunluğunun artırılması da gündeme geleceklerdir.

Sendikalar örgütünlüğü zayıf, üstelik örgütlü olduğu sendikalarda bürokrasinin cendensesinden ekmanının işçi sınıfının saldırılarına püskürtmek ve yeni kazanımlar elde etmek için enerjik bir mücadeleye yönelmesini umalım. Diyalektik, ilişkilerin keskinleşmesinin yolu açacağı bilgilendirilmeye böyle bir ihtimalin hiç de zayıf olmadığı söyleniyor.

Prof. Dr.
MELİH BAŞ

ismeba56@yandex.com

STANBUL Sanayi Odası'nın açıkladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (BBSK) Araştırması'na ait rapor kullanıma sunuldu. ISO BBSK'nun Türk Sanayi Sektörü içinde önemli bir ağırlığa sahip olması nedeniyle rapordaki göstergeler ekonomimizin incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Raporu ele almaya geçen hafta kaldığımız yerden devam ediyoruz.

FINANSAL KALDIRACIN SEYİRİSEFERİ

Firma yönetimi başınımdaki dört bileşenden ikincisi (borç) - özsermaye dengesi olup ölçülmesi halinde adı finansal kaldıraç derecesidir.

BBSK'nun enflasyon düzeltmesi sonrası (EDS) olarak toplam borçları yüzde 59,8 artmış; mali borçları yüzde 54,1 artmış; diğer borçları yüzde 65,9 artmış!

Diğer borçlardaki görece fazlaca artışın nedeni, firmaların finansmana erişimde yaşadıkları sorundan (kredi kullanımına getirilen koşullar vb.) dolayı işletme sermayesi gereksinimlerini bu yolla karşılamalarıdır.

BBSK'nun EDS olarak özkaynaklarındaki artış oranı yüzde 244,7 olmuş! Firmaların finansal kaldıraç derecesini he-

ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (2023) – 2

saplarırken kullanılan göstergelerden biri de 'Öz kaynak çarpanı'dır! Öz kaynak çarpanı (Toplam Varlıklar / Öz kaynaklar) raporda yok ama hesapladığımızda 2023'te bu oranın 1,83 olduğunu görüyoruz. Bu derecenin normal aralığı 2-3 aralığıdır. O halde firmaların finansal kaldıraç derecesini etkileyecek olanı söyleyebiliriz. Şirketler borç kullanarak işlerini büyütmeye çalışıyorlar. Borç için ödenen faizler vergi matrahından düşülür ve böylelikle (vergi kalkışı etkisiyle) pay başına kâr artar. Ancak borç-özsermaye dengesi enuygunlaştırılmıdır. Bir yerden sonra bu etki olumsuzlaşır. Bunun için yöneylem araştırmaları denilen disiplinle geliştirilmiş matematiksel modeller kullanılabilmektedir. ISO BBSK içinde bu teknikleri kullanan ve şirketin finans biriminde sayısal yöntemler uzmanı istihdam eden kaç şirketimiz var acaba? Dert çok derman yok! Hangi türküyü çığırmalı: "Kendim ettim kendim buldum"! Neşet Ertaş'tan ama oldu mu?

Toplam borçların içinde kısa vadeli borçların oranı da yüzde 71'i geçmiş; yüksek bir risk! Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı da yüzde 51,7 olmuş! Hapsuü!

Finansman giderlerinin artışı enflasyon düzeltmesi öncesi yüzde 92,5 olmuş; finansman giderlerinin faaliyet kâna oranı yüzde 56,9'a çıkmış! Birisi 'Nas' mı dedi?

Finans sektörü vicdan yönetimi değil çizim (İngilizce portfolyo, bizde de portfolyo de-

nen şeyin) yönetimi işidir. Vicdan yapacak finans sektörü beklentisi tam bir sanal (sanmak+yanlış) olmalı!

Kentsoylunun (burjuvazinin) içinde kanatlar vardır. Örneğin sanayi burjuvazisi, finans-kapital burjuvazisi vb. gibi kanatlardan söz edebiliriz. Çok yaygın kullanımda da ticaret burjuvazisi ve hizmet burjuvazisi gibi kanatlardan söz etmek yerinde olacaktır. Geçtiğimiz on yılda dünyada hizmet dışı satımı yüzde 60 artmış ve 7,9 trilyon ABD dolarna sığmamış! 24 trilyon dolarlık fiziksel ticari mal pazan ise hem daha yavaş büyüyor hem de küresel GSYH içindeki payı aynı kalıyor! Ülkemizde de GSYH'nin içindeki hizmet (ulaştırma, haberleşme, turizm, finans vb.) sektörlerinin payı (yüzde 60-70 aralığında seyrederek!) ve inşaatla dayalı sermaye birikim (AKP) modeli düşünlüdüğünde! Finansman giderleri (faiz oranları özetinde) tam da bu kanatlar arasındaki çatışmaları üretmektedir, eşdeğerle pastadan kim daha fazla pay alacak?

AKIŞKANLIK (LİKİDİTE) BOYUTUNDA VİSKOZİTE (AKMAZLIK, AĞDALIK)

Firma yönetimi başınımdaki dört bileşenden üçüncüsü akışkanlıktır. Akışkanlık firmaların işletme (çalışma) sermayesinin eşdeğerle dönen varlıklarının (kasa-banka, kısa erimli alacaklar, stoklar vb. varlıklar) yeterliliğinin derecesidir. Bu yeterlilik kısa erimli (1 yıldan kısa) borçların karşılanabilmesi

anlamındadır. Bu yeterliliği ölçmek için çeşitli göstergeler kullanılmaktadır: Cari oran (= Dönen Varlıklar / Kısa Erimli Yabancı Kaynaklar (KEYK)); Asit test oranı (= (Dönen Varlıklar-Stoklar) / KEYK); Nakit Oranı (= (Dönen Varlıklar - Stoklar - Alacaklar) / KEYK) vb. İlk genel bir gösterge olup, ikinci stokların eritememesi riskini de göz önüne alınarak yapılan bir değerlendirmedir. Üçüncüsü ise stokların yansırı alacakların tahsil edilemeye riskini de göz önüne alınarak yapılan bir ölçümleridir.

Bunlar firmaların bilançolarından elde edilen verilerle hesaplanan göstergelerdir. Asıl bir de nakit akım tablolarından elde edilen nakit akım oranları vardır ki, onlar daha gerçekçidir. Örneğin, 'Esas faaliyetlerden elde edilen nakit girişleri / Esas faaliyetlerden dolayı nakit çıkışları oranı' gibi.

Maalesef Rapor'da Nakit Akım Tabloları kullanılmamış ve nakit akım oranları ölçülmemiştir. Bu bir yana, Cari Oran dışındaki diğer bilanço akışkanlık göstergeleri de hesaplanmamıştır. Firma analizinin akışkanlık boyutunun bu denli göz ardı edilmesi uygun görülmemektedir. Firmaların neredeyse her gün işletme sermayesi sıkıntılarını dile getirdiği bir dönemde bu ilgisizlik anlaşılabilir değildir. Bunları daha önce de yazdık, çizdik ama galiba sesimiz gitmedi. Aristo'nun mağara kuramındaki mağarada yaşayan insanların gerçeği mağara duvarlarındaki gölgelerde aramaları gibi bir durum söz konusu!

Akışkanlık kapsamında Rapor'da sadece Cari Oran'a bakılmış. Cari oran yüzde 100'ün yanı sıra üstünde olunca bu değer firmaların pozitif net işletme sermayesine sahip olduğu anlamına geliyor. Sonuçlara bakarsak, manzara pek de iç açıcı gözüküyor! Genel kabul görmüş asgari derece 2 iken, 2019-2023 döneminde bu gösterge ortalama olarak 1,5'a bile ulaşmamış, ona yakın seyrediyor! 2023'te enflasyon düzeltmesi öncesi (EDÖ) rakamlarla düşme bile var!

Raporda yoksa da biz 'asit test oranı'nu da hesaplayıp baktık. EDÖ rakamlarıyla hesaplandığında genel kabul görmüş asgari derece olan 1'e ulaşmamış bile, 0,90'larda kalmış. Enflasyon düzeltmesi sonrası (EDS) rakamlarıyla bakarsak da yine aynı 0,90'larda kalmış! Asit test oranının 1'den küçük olması, firmaların kısa erimli borçlarını ödeyebilmeleri için stoklara (onların satılmasına) bağımlı olduğunu gösterir.

2023'te toplam varlıklar içinde duran varlıkların payı yüzde 35'den yüzde 33'e gerilemiş. İşletme sermayesi açısından iyi gibi ama bu durum firmaların sabit kıymetlere eşdeğerle üretken makine ve donanımına yatırım yapma eğiliminin azaldığı anlamına da gelebilir. Bakalım: 2023'teki yatırımlara ait verilere göre tüm alt gruplarda hızlanma olmuş. 2023'te makine ve teçhizat yatırımı yüzde 13 ile hızlı büyümüş, inşaat yatırımı yüzde 5 ile daha sınırlı artmış. Kapasite Kullanım Oranı da (KKO) 2018-2022 ortalaması olan yüzde 76 dolayında patinaj yapıyor!

NOT: Yazımız haftaya devam edecektir.

İSO BAŞKANI BAHÇIVAN: İSTANBUL VE SANAYİNİN MENFAATLERİ BİRLİKTE ELE ALINMALI

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 'İstanbul'un Gelecek Vizyonunda Sanayimizin Yeri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri' başlıklı Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nu ağırladı.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıda, ülke **sanayisinin** büyük bölümüne ev sahipliği yapan İstanbul'un Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu da gündeme ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Şehirler büyüdükçe eşitsizliklerin arttığını ve geçim kaynaklarının azaldığını dile getiren **Erdal Bahçivan**, "Kentsel altyapı, nüfus artışına ayak uyduramamaktadır. Küresel kalkınma ve iklim sorunları giderek büyüyen kentsel sorunlar haline gelmektedir. Bu sorunların çözümü ise sürdürülebilir ve dirençli şehir olmaktan geçmektedir. Sürdürülebilir bir şehir, sosyal, çevresel ve ekonomik meselelerin yerel yönetimler ve kanun yapıcılar tarafından doğru şehir planlamasıyla çözüldüğü şehirdir" diye konuştu.

İstanbul Planlama Ajansı'nın Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirdiği ankete göre İstanbul'un ilk üç temel sorununun; ulaşım, ekonomik sorunlar ve olası İstanbul depremi olarak görüldüğünü hatırlatan **Erdal Bahçivan**, "İstanbul **sanayisi** ülkemiz ekonomisini sırtlayan bir güce sahip. İstanbul'un ülke ekonomisindeki ağırlığı ve olası bir depremin senaryo analizleri ortadayken, beklenen riski kabul edilebilir bir seviyeye indirmek adına eyleme geçmezsek,

ne yazık ki bedelini yine ülke olarak hepimiz ödeyeceğiz. İstanbul'da 'kentsel dönüşüm' benzeri bir '**sanayi** dönüşümü' programının ivedilikle başlatılması gerektiğini düşünüyoruz."

İstanbul'un sorunları arasında 'trafik yoğunluğunun' ilk sıralarda yer aldığına dikkat çeken **Erdal Bahçivan**, "Özellikle **sanayinin** yoğun bulunduğu yerlerde lojistik de trafik sıkışıklığına sebep oluyor. Avrupa ve Anadolu yakasında kurulacak lojistik merkezleri bu soruna bir nebze çözüm olabilir. Bununla birlikte birçok metropolde olduğu gibi; özellikle gündüz oluşan lojistik trafiği geceye kaydırılarak trafik rahatlatılabilir. Bu şehirde yaşayanlar olarak güncel birkaç soruna daha değinmek istiyorum. Bunların ilki taksi sorunu. Taksi sisteminin acilen rehabilite edilmesi, İstanbul'un itibarı ve marka şehir olması yolunda yapılması gereken çalışmaların başında geliyor. Bir diğer önemli sorun da otopark sorunu. Ne yazık ki kentte iyi tasarlanmış, yeterli otopark olmadığı için bu konuda özel teşebbüslerin oluşturduğu palyatif çözümler hem kalite hem de maliyet açısından İstanbul halkını ciddi manada mağdur ediyor." ifadelerini kullandı.

İstanbul'un, Türkiye ekonomisinin en önemli merkezi olduğunu kaydeden Ekrem İmamoğlu, "Bu dönemde **İSO** gibi

İTO gibi **sanayi** ve ticarete yön veren ana aktörlerin oluşturduğu odalarla, çatı örgütlerle birlikte hareket etmek ve çözüm önerileri üretmek zorundayız. Şehrimizin **sanayi** üretim kapasitesini artırmak, yatırım ortamını iyileştirmek ve iş gücünün niteliğini yükseltmek için el birliğiyle çaba göstermeliyiz. İstanbul olarak, yatırımcılara sağladığımız teşviklerin etkinliğini artırmak ve iş dünyasının bürokratik engellerle karşılaşmadan faaliyet gösterebilmesi için gerekli reformları yapmak zorundayız" dedi.

İstanbul'un **sanayi** sektörünü daha rekabetçi hale getirmek ve ekonominin genel sağlığını güçlendirmek için iş birliği içinde çalışılması gerektiğini söyleyen Ekrem İmamoğlu, "Yerel yönetim olarak, iş insanlarının ihtiyaçlarını anlamak ve çözüm üretmek için buradayız. İstanbul'u yeniden canlandıracağız ve Türkiye'nin ekonomik potansiyelini en üst seviyede değerlendirecek adımları atmaya hazırız. Bize göre yolun ilk adımı kentteki bütün ekolojik sınırlayıcıları, kültürel miras değerlerimizi, endüstriyel potansiyellerini değerlendirerek dengeli ve sürdürülebilir bir planlama çerçevesinde gerçekleştirmek olmalı. Bunun yolu bütün dünya kentlerinde olduğu gibi İstanbul için de ana kararların verildiği 1/100.000 ölçekli bir çevre düzeni planıdır" diye konuştu.

İmalat göstergesi yılın en düşük seviyesinde

ISO Türkiye imalat satın alma yöneticileri endeksi (PMI) Haziran'da 47,9'a gerileyerek, üçüncü ay üst üste eşik değer olan 50'nin altında kaldı ve 2024'ün en düşük seviyesine indi.

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen **İstanbul Sanayi Odası** Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketinin Haziran 2024 dönemi sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, Mayıs ayında 48,4 seviyesinde kaydedilen manşet PMI, Haziranda 47,9'a gerileyerek üst üste üçüncü ay 50,0 eşik değerinin altında gerçekleşti. Endeks, Türk imalat sektörünün faaliyet koşullarında hafif bir bozulmaya işaret etti. Öte yandan, bu bozulma 2024'ün başından bu yana en belirgin düzeyde kaydedildi.

Yeni ihracat siparişlerinde ılımlı yavaşlama

Talep koşullarındaki zayıflık, sektörlerin faaliyet koşulları üzerinde belirleyici olmaya devam etti ve hem yeni siparişlerde hem de üretimde yavaşlamanın sürmesine neden oldu. Üretimde üst üste üçüncü ay azalma gerçekleşirken, düşüş bir önceki aya göre hafif hız kesmesine rağmen belirgin gerçekleşti. Yeni siparişlerdeki düşüş ise hem iç hem de dış pazarlardaki zayıflık nedeniyle Mayıs ayına kıyasla hızlandı. Diğer yandan, yurt dışından alınan yeni siparişlerdeki yavaşlama toplam yeni siparişlerdekine göre daha ılımlı seyretti.

İş yüklerindeki azalış, haziranda imalatçılardan istihdam ve satın alma faaliyetlerini bir önceki anket dönemine göre daha yüksek oranda azaltmalarına yol açtı. İstihdamdaki daralma Ekim 2022'den bu yana en yüksek oranda kaydedildi. Girdi maliyetleri enflasyonu haziranda üst üste beşinci ay gerileyerek Mayıs 2023'ten bu yana en düşük seviyede ölçüldü. Satın alma maliyetlerinde artış bildiren anket katılımcıları, bu durumun yüksek ham madde ve deniz taşımacılığı fiyatlarının yanı sıra liradaki zayıflıktan kaynaklandığını belirtti. Maliyet enflasyonundaki gevşeme ve talepteki durgunluk nedeniyle firmaların kendi satış fiyatlarını artırma hızı da son dört buçuk yılın en düşük düzeyine geriledi. Son olarak, özellikle Kızıldeniz'de yaşanan sorunlar üzere deniz taşımacılığindeki aksamlara bağlı gecikmeler, tedarikçilerin teslimat sürelerinin daha da uzamasına yol açtı.

İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat PMI anket verileri hakkında değerlendirmede bul-

nan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, şunları söyledi: "Talepte devam eden durağan seyir, imalat sektörünün istihdam verilerinde daha belirgin hissedilmeye başlandı. Türk firmaları, ayrılan personelini yenileri ile ikame etmek konusunda isteksizlik gösterdi ve buna bağlı olarak da istihdam Ekim 2022'den bu yana en yüksek oranda daraldı. Diğer taraftan, firmalar maliyet enflasyonundaki gerilemeden faydalanarak Haziran'da nihai ürün fiyatlarında artışları daha ılımlı düzeyde tutma imkanı buldular. Bu durumun, önümüzdeki aylarda talebe destek sağlaması açısından faydalı olabileceği değerlendiriliyor."

Yeni ihracat siparişlerinde görece pozitif bir tablo ortaya çıktı ve on sektörden dördünde artış gözlemlendi. Özellikle makine ve metal ürünlerinin yurt dışından alınan yeni işleri belirgin bir genişleme kaydetti.

İstihdam düştü

Üretim tarafında ise yeni siparişlerle uyumlu bir tablo ortaya çıktı. Üretim artışı makine ve metal ürünleri ve gıda ürünleri sektörleriyle sınırlı kaldı. Şubat 2021'den bu yana en belirgin daralmanın gerçekleştiği elektrikli ve elektronik ürünler ise en belirgin yavaşlama kaydeden sek-

Sektörlerin çoğunda üretim ve yeni siparişler yavaşladı

Türkiye Sektörel PMI raporu, haziran ayında imalat sektörünün büyük bölümünde zorlu faaliyet koşullarının devam ettiğini gösterdi. Sektörlerin çoğunluğunda üretim ve yeni siparişler yavaşlama kaydederken istihdam ise hemen hemen tüm faaliyet gruplarında azaldı. Buna karşılık, girdi maliyetleri enflasyonunun tüm sektörlerde gerilemesi ve bazı sektörlerin nihai ürün fiyatlarını düşürmesi, anketin pozitif gelişmeleri olarak öne çıktı.

Yeni siparişleri artıran sektör sayısı 2 oldu

Takip edilen on sektör içerisinde yeni siparişleri artırabilenlerin sayısı Mayıs ayında üç iken haziranda ikiye geriledi. Yeni siparişler yalnızca makine ve metal ürünlerinde üst üste iki ay artarken gıda ürünlerinde ise daralmadan ılımlı büyümeye geçti. En belirgin düşüş ise Nisan 2020'den bu yana en sert bozulmanın yaşandığı kara ve deniz taşıtları sektöründe kaydedildi.

tör oldu. İş yüklerinin azalmasıyla birlikte hemen tüm sektörlerde istihdam düşüş gösterdi. Bu eğilimin istisnası makine ve metal ürünleri sektörü oldu. Böylelikle istihdam artıran sektör sayısı 2020'deki pandemi kaynaklı kısıtlamalardan bu yana en düşük düzeye geriledi. İstihdamda en belirgin daralma ise tekstil sektöründe yaşandı.

Maliyet baskılarının genel olarak azalması ve girdi fiyatlarındaki artışın bir önceki aya göre tüm sektörlerde hız kesmesi, anketin görece pozitif gelişmesi olarak kayda geçti. Girdi fiyatları enflasyonundaki en sert düşüş ağaç ve kağıt ürünlerinde kaydedilirken, en zayıf maliyet artışı makine ve metal ürünlerinde gerçekleşti. Girdi fiyatlarının en hızlı arttığı sektör ise metalik olmayan mineral ürünler oldu.

Maliyet baskılarındaki hafifleme, bazı firmaların talebi canlandırmak amacıyla kendi satış fiyatlarını düşürmesine imkan sağladı. Makine ve metal ürünleri, giyim ve deri ürünleri ile kimyasal, plastik ve kauçuk sektörlerinde satış fiyatları ılımlı düşüş kaydetti.